ARVIOINTIKERTOMUS 2025

Sastamalan kaupunki

Tarkastuslautakunta

SASTAMALA
sopivasti sykettä

Sisällys

1 2

1 Puheenjohtajan tervehdys 2

2 Tarkastuslautakunnan toiminta 3

3 Arvio taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta 4

3.1 Käyttötalouden ja tuloslaskelmaosan toteutuminen 4

3.2 Investointiosan toteutuminen 8

3.3 Kaupungin talouden tunnuslukujen arviointi 9

4 Strategian toteutumisen arviointi 14

5 Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen 17

5.1 Konserni- ja elinvoimapalvelut 17

5.2 Sivistystoimi 19

5.3 Tekninen toimi 21

5.4 Sastamalan Vesi liikelaitos 22

5.5 Tytäryhtiöille asetettujen tavoitteiden toteutuminen 23

5.5.1 Sastamalan Ruoka- ja Puhtauspalvelut Oy (Servi) 23

5.5.2 Sastamalan Vuokratalot Oy 23

5.5.3 Kiinteistö Oy Sastamalan Palvelukiinteistöt (ent. Hopunkallio) 24

5.5.4 Sastamalan Lämpö Oy 24

6 Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen 25

7 Henkilöstö 29

8 Sisäinen valvonta ja riskienhallinta 30

9 Allekirjoitukset 32

1 Puheenjohtajan tervehdys

Hyvät Sastamalan kaupunginvaltuutetut,

tämä arviointikertomus on syksyllä 2025 aloittaneen tarkastuslautakunnan ensimmäinen ja siksi luonteeltaan suhteellisen yleisellä tasolla. Tarkastelun pääkohteita ovat olleet talouden lisäksi edellisen valtuustokauden strategian toteutuminen sekä hyvinvointikertomus ja siihen liittyvät indikaattorit. Lautakunta ottaa tulevina vuosina eri hallinnonalat vuorotellen tarkemman arvioinnin kohteeksi.

Tarkastuslautakunnan tavoitteena on tukea Sastamalan kaupungin strategian toteuttamista arvioimalla erityisesti toiminnallisten tavoitteiden toteutumista sekä esittämällä havaintoja ja kysymyksiä epäselvistä kohdista. Samalla lautakunta toimii kaupunkilaisten edunvalvojana hyvän hallinnon periaatteiden toteuttamisessa. Jos me emme ymmärrä jotain asiaa pöytäkirjassa tai tilinpäätöksessä, ei todennäköisesti kaupunkilainenkaan.

Kokonaisuutena Sastamalan kaupungin toimia voi pitää strategian suuntaisina ja vuoden aikana on viety menestyksellisesti läpi suuria muutoksia kuten työllisyysalueen toiminnan aloittaminen ja oppimisen tuen uudistus. Osin on kuitenkin havaittavissa hitautta strategisten asiakirjojen laadinnassa tai suunnitelmien toteuttamisessa. Monet näistä liittyvät kaupungin suurimpaan toimintoon, sivistystoimeen. Yleisesti lautakunta toivoo täsmällisempiä mittareita sekä avoimempaa poikkeamien raportointia.

Sastamalan talous on suhteellisen vakaalla pohjalla, mutta mittavat investoinnit rajaavat liikkumatilaa. Lisäksi yleinen taloudellinen tilanne haastaa joidenkin tavoitteiden saavuttamista. Uuden strategian tavoitteiden saavuttaminen vaatii kaupungin virkamies- ja luottamushenkilöjohdolta hyvää ennakointia ja yleisen taloudellisen tilanteen lukutaitoa. Lisäksi henkilöstölle ja kaupunkilaisille on löydettävä mielekkäitä tapoja toimia strategian toteuttajina.

Sastamalassa 22.5.2026

Eveliina Asikainen

tarkastuslautakunnan puheenjohtaja

2 Tarkastuslautakunnan toiminta

Tarkastuslautakunnan tehtävistä säädetään kuntalaissa ja määrätään Sastamalan kaupungin hallintosäännössä.

Sen lisäksi mitä kuntalain 121 pykälässä säädetään, tarkastuslautakunnan on seurattava tilintarkastajan tarkastussuunnitelman toteutumista sekä muutoinkin seurattava tilintarkastajan tehtävien suorittamista ja tehtävä tarpeen mukaan esityksiä tilintarkastuksen kehittämiseksi, huolehdittava, että tilintarkastusta varten on tarpeelliset voimavarat, jotka mahdollistavat tilintarkastuksen suorittamisen julkishallinnon hyvän tilintarkastustavan edellyttämässä laajuudessa, sekä tehtävä aloitteita ja esityksiä tarkastuslautakunnan, tilintarkastajan ja sisäisen tarkastuksen tehtävien yhteensovittamisesta mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla.

Arvioinnin tulokset raportoidaan vuosittain valtuustolle annettavassa arviointikertomuksessa. Ennen arviointikertomuksen valmistumista tarkastuslautakunta voi antaa valtuustolle tarpeelliseksi katsomiaan selvityksiä. Tarkastuslautakunta voi raportoida tilikauden aikana valtuustolle myös muista merkittävistä havainnoista.

Tarkastuslautakunta on valvonut kuntalain 84 §:n mukaista sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja kehottanut henkilöitä, joiden ilmoitus puuttui, täyttämään sidonnaisuusilmoituksensa.

Sidonnaisuusilmoitukset on saatettu valtuustolle tiedoksi 15.12.2025.

Sastamalan kaupungin lakisääteisenä tilintarkastusyhteisönä toimi vuonna 2025 BDO Audiator Oy, vastuunalaisena tilintarkastajana JHT, HT Nina Nieminen.

Kaupunginvaltuusto valitsi 2.6.2025 pitämässään kokouksessa (KVALT 2.6.2025 § 35) tarkastuslautakunnan jäseniksi valtuustokaudelle seuraavat henkilöt:

Jäsen	**Varajäsen**
Eveliina Asikainen, pj	Erja Janhonen
Jari Kaihlamäki, vpj	Ari-Pekka Pärssinen
Vesa Kervinen	Hanna Pitkänen
Anastasiia Polianetska	Karoliina Mäkinen
Hannu Suomela	Juha-Matti Rintala
Maire Villo	Jari Haapamäki
Airi Virtanen	Päivi Rasimus

Tarkastuslautakunta on arvioinut kaupungin ja kaupunkikonsernin toiminnan tuloksellisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta työohjelman ja kokousaikataulun mukaisesti. Tarkastuslautakunta on käyttänyt arvioinnissa hyväkseen vuoden 2025 talousarviota ja tilinpäätöstä, sekä muita kaupungin asiakirjoja. Tarkastuslautakunnan jäsenet ovat seuranneet toimielinten pöytäkirjoja sisäisen työnjakonsa mukaisesti. Tarkastuslautakunta on kuullut kokouksissaan johtavia viranhaltijoita, kuten esimerkiksi kaupunginjohtajaa, talousjohtajaa, hallintojohtajaa, kasvatusjohtajaa, teknistä johtajaa ja henkilöstö- ja lakiasiainjohtajaa, sekä henkilöstön edustajaa, työsuojeluvaltuutettua, työsuojelupäällikköä ja kolmen lautakunnan puheenjohtajia. Tarkastuslautakunta on ottanut esteellisyydet huomioon arviointitoiminnassa. Tarkastuslautakunnan jäsenistä Maire Villo ei ole osallistunut kaupunginhallituksen vuoden 2025 arviointiin.

Tarkastuslautakunta käsitteli tilikauden 2025 asioita yhteensä 12 kertaa syyskauden 2025 ja kevätkauden 2026 aikana.

Tarkastusaineiston perusteella tarkastuslautakunta toteaa, että kuntalaisen näkökulmasta aineisto ei ole kaikin osin saavutettavaa, koska pöytäkirjoista puuttuu liitteitä, jotka olisivat olennaisia käsitellyn asian sisällön ymmärtämiselle, ja joiden puuttumiselle ei ole salassapitoon liittyvää syytä. Lisäksi pöytäkirjoissa on myös ymmärtämistä haittaavia oikeakielisyys- ja kirjoitusvirheitä. Asiakirjojen saavutettavuus ja päätösten ymmärrettävyys on kaikkien valmistelijoiden ja toimielinten jäsenten tehtävänä osana hyvän hallinnon periaatteita. Tarkastuslautakunta toivoo, että kaikki ottaisivat osaltaan vastuuta siitä, että päätökset ovat kuntalaisille ymmärrettäviä ja että pöytäkirjoihin liittyy riittävä liiteaineisto.

3 Arvio taloudellisten tavoitteiden toteutumisesta

3.1 Käyttötalouden ja tuloslaskelmaosan toteutuminen

Sastamalan kaupungin vuoden 2025 tilinpäätös antaa myönteisen kuvan kaupungin taloudellisesta tilanteesta. Tilikausi päättyi 4,7 miljoonan euron ylijäämään eikä käyttötalouden nettositovia määrärahoja ylitetty millään toimialalla.

Käyttötalous pysyi vuonna 2025 kokonaisuutena hallinnassa. Ulkoiset toimintatuotot kasvoivat merkittävästi ja olivat 35,4 miljoonaa euroa, joka merkitsi lähes 20 prosentin kasvua edellisvuoteen verrattuna. Kasvu ei kuitenkaan perustunut varsinaiseen palvelutuotannon tehostumiseen tai rakenteelliseen vahvistumiseen, vaan pääosin toimintaympäristön muutoksiin, koska työllisyyspalvelut siirtyivät kuntien vastuulle sekä lomituspalvelualue laajeni merkittävästi. Toimintatuottojen kasvuun sisältyy siten huomattavaa epäjatkuvuuden ja suhdanneluonteisuuden riskiä.

Samaan aikaan ulkoiset toimintakulut kasvoivat 9,4 prosenttia ja nousivat 91,2 miljoonaan euroon. Erityisesti henkilöstökulut kasvoivat. Henkilöstömenojen yli 10 prosentin lisäys liittyy uusien lakisääteisten tehtävien vastaanottamiseen, mutta lisää samalla kaupungin menojen jäykkyyttä tilanteessa, jossa tulopohjan ennakoidaan heikkenevän jo lähivuosina.

Käyttötalouden toimintakate heikkeni edellisvuodesta ja oli -55,4 miljoonaa euroa. Tästä huolimatta toimintakate toteutui noin 3,6 miljoonaa euroa talousarviota parempana. Toimintatuotot kattoivat vain noin 39 prosenttia toimintamenoista.

Tuloslaskelmaosa toteutui talousarviota paremmin. Vuosikate nousi 13,9 miljoonaan euroon ja ylitti muutetun talousarvion yli viidellä miljoonalla eurolla. Vuosikate kattoi poistot 149-prosenttisesti, joka osoittaa riittävää tulorahoitusta käyttötalouden näkökulmasta. Samalla on kuitenkin huomattava, että vuosikate heikkeni edellisvuodesta sekä euromääräisesti että asukasta kohden tarkasteltuna. Tämän perusteella voidaan todeta, että tulorahoitus ei ole rakenteellisesti vahvistumassa, vaan pikemminkin heikentymässä menokehitykseen nähden. Tilikauden ylijäämän muodostumiseen vaikutti olennaisesti poistojen selvä aleneminen edellisvuoteen verrattuna.

Kokonaisarvioinnin kannalta keskeisin havainto liittyy käyttötalouden ja investointien väliseen epätasapainoon. Vaikka käyttötalous oli kunnossa ja tuloslaskelma ylijäämäinen, vuosikate ei riittänyt kattamaan 20,5 miljoonan euron investointitasoa. Toiminnan ja investointien rahavirta jäi noin 6,3 miljoonaa euroa alijäämäiseksi ja investointeja jouduttiin rahoittamaan kassavaroja purkamalla. Tämä kehitys on jatkunut jo useamman vuoden ajan ja muodostaa selkeän rakenteellisen riskin kaupungin talouden kestävyyden kannalta.

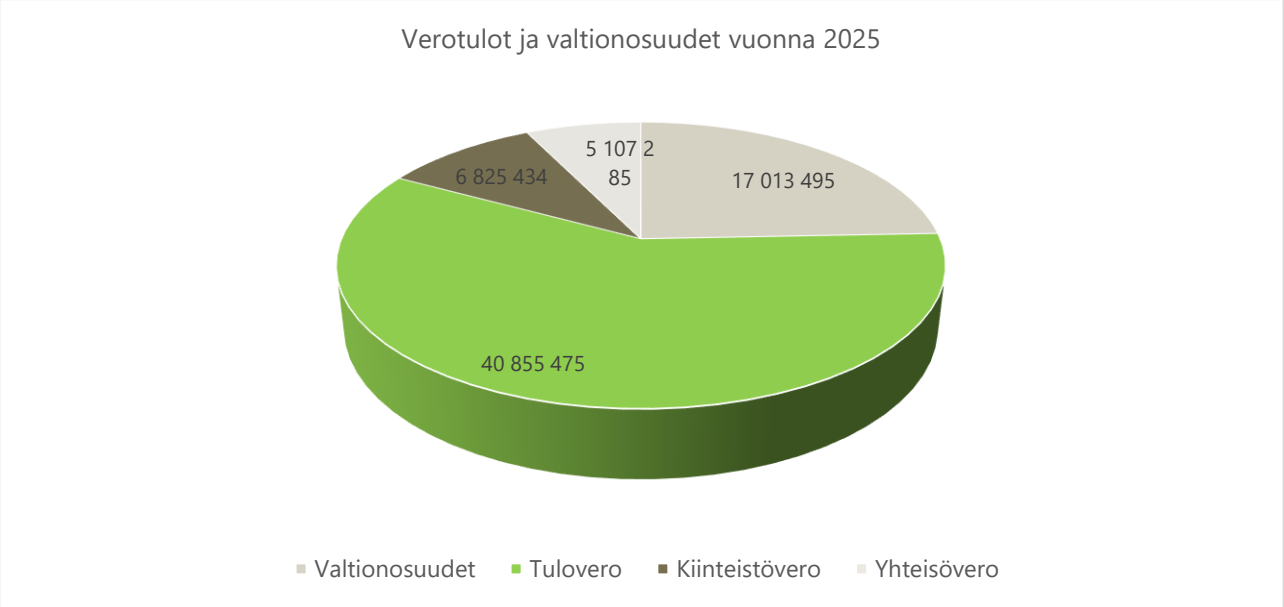

Kuvio 1. Sastamalan kaupungin saamat verotulot ja valtionosuudet vuonna 2025

Verotulojen ja valtionosuuksien toteutuminen vuonna 2025 jäi kokonaisuutena ennakoitua heikommaksi sekä rakenteellisesti epävarmaksi. Verotulot alenivat edellisvuodesta 0,4 prosenttia ja alittivat muutetun talousarvion noin 0,4 milj. eurolla. Verotuloista kiinteistöverotuotot laskivat, mutta

yhteisöverotuottojen selkeä kasvu oli myönteinen poikkeus. Valtionosuudet kasvoivat kokonaisuutena, mutta kasvu perustui pitkälti TE-palveluiden rahoitukseen, samalla kun peruspalvelujen valtionosuudet heikkenivät merkittävästi sote-siirtoihin liittyvien vähennysten ja takaisinperintöjen vuoksi. Lisäksi verotulomenetysten korvausten pieneneminen heikensi kaupungin tulorahoitusta. Kokonaisarviona voidaan todeta, että Sastamalan tulevien vuosien talouden tasapaino edellyttää ennakoivaa sopeutumista, realistista investointitasoa sekä verotulo- ja valtionosuusriskeihin varautumista.

Taulukossa 1 on verrattu palvelualueiden talouden toteumaa alkuperäiseen talousarvioon. Taulukosta käy ilmi, että poikkeamat talousarvioon olivat merkittäviä etenkin tilakeskuksen osalta. Tarkastuslautakunta arvioi, että vuoden 2025 talousarvio on toteutunut pääosin talousarvion mukaisena.

Palvelualue	**TA 2025 (ml. muutos)**	**TP 2025**	**Poikkeama 1000 €**	**Toteuma %**
Konserni- ja elinvoimapalvelut yhteensä	-8 891	-7 908	**+983**	**88,9 %**
– Konsernipalvelut	-2 356	-1 980	+376	84,0 %
– Maankäyttö	-1 119	-1 097	+21	98,1 %
– Ympäristöterveydenhuolto	-881	-788	+93	89,4 %
– Kaupungin yhteiset erät	+710	+762	+52	107,3 %
– Elinvoimapalvelut	-1 008	-959	+49	95,1 %
– Työllisyyspalvelut	-4 237	-3 846	+391	90,8 %
Sivistystoimi yhteensä	**-52 711**	**-51 536**	**+1 175**	**97,8 %**
– Sivistystoimen hallinto	-554	-500	+54	90,2 %
– Varhaiskasvatus	-15 490	-14 595	+895	94,2 %
– Perusopetus	-26 744	-26 753	-9	100,0 %
– Lukiokoulutus	-2 641	-2 512	+129	95,1 %
– Elämänlaatu	-7 281	-7 176	+105	98,6 %

Tekninen toimi (ilman Tilakeskusta)	**-3 806**	**-3 518**	**+288**	**92,4 %**
– Yhdyskuntatekniikka	-3 581	-3 487	+94	97,4 %
– Maaseutupalvelut	-226	-31	+195	13,7 %
Tilakeskus	**+4 623**	**+5 730**	**+1 107**	**124,0 %**
Kaupunki ilman liikelaitosta	-60 785	-57 232	+3 553	94,2 %
Sastamalan Vesi -liikelaitos	+1 856	+1 862	+6	100,3 %
Kaupunki yhteensä	**-58 929**	**-55 370**	**+3 559**	**94,0 %**

Taulukko 1. Yhteenveto määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta

Tunnusluku	Alkuperäinen TA 2025	Muutettu TA 2025	Toteuma TP 2025	Poikkeama TP–MTA
Toimintakate	-59,1	-58,9	**-55,4**	+3,5
Vuosikate	8,7	10,4	**13,9**	+3,5
Tilikauden tulos	-0,5	1,2	**4,6**	+3,4
Yli-/alijäämä	-0,1	1,5	**4,7**	+3,2
Investoinnit, netto	-16,7	-20,8	**-20,2**	+0,6

Taulukko 2. Talousarviomuutokset ja poikkeamat.

Toimiala	Muutos €	Muutos	Keskeinen sisältö
Konserni- ja elinvoimapalvelut	**-1 070 800**	Vähennys	Määrärahojen tarkistukset ja säästöt useilla vastuualueilla
Sivistystoimi	**+858 500**	Lisäys	Toiminnan volyymimuutokset, erityisesti varhaiskasvatus ja opetus
Tekninen toimi	**+40 000**	Lisäys	Vähäinen tarkistus käyttötalouteen
Yhteensä	**-172 300**	Nettovähennys	Käyttötalouden kokonaismääräraha pieneni

Taulukko 3. Merkittävimmät talousarviomuutokset tuloslaskelmaan.

Sastamalan kaupungin käyttötalous toteutui vuonna 2025 ylijäämäisenä. Talouden kokonaisuus ei kuitenkaan ole tasapainossa, koska investointitaso ylittää tulorahoituksen. Tämä merkitsee, että ilman investointitason sopeuttamista, tulopohjan merkittävää vahvistumista tai rakenteellisia muutoksia käyttötalouteen kaupungin talouden liikkumavara voi kaventua tulevina vuosina olennaisesti. Tarkastuslautakunta toteaa, että talousarviomuutoksista on tehty valtuustotasolla päätökset.

3.2 Investointiosan toteutuminen

Sastamalan kaupungin investointitaso oli vuonna 2025 poikkeuksellisen korkea. Kaupungin ja liikelaitoksen nettoinvestoinnit olivat yhteensä noin 20,2 milj. euroa, joka alitti muutetun talousarvion (–20,8 milj. euroa) noin 0,62 milj. eurolla. Investointimäärärahat alittuivat kaikilla toimialoilla, eikä ylityksiä syntynyt. Tästä huolimatta investointitaso ylitti selvästi kaupungin tulorahoituskyvyn, sillä vuosikate (13,9 milj. euroa) ei riittänyt kattamaan investointeja.

Konserni- ja elinvoimapalveluiden investointien muutettu talousarvio oli –5,10 milj. euroa ja toteuma oli noin –5,04 milj. euroa, jolloin määräraha alittui 63 496 eurolla. Investoinnit toteutuivat lähes täysimääräisesti ja kohdistuivat pääosin Kiinteistö Oy Sastamalan Uima- ja Liikuntakeskuksen osakkeiden hankintaan ja yhtiön pääomittamiseen (yhteensä 5,0 milj. euroa), sekä maanhankintaan.

Sivistystoimen investointien muutettu talousarvio oli –0,88 milj. euroa, ja toteuma oli noin –0,82 milj. euroa, jolloin alitus oli 58 322 euroa. Investoinnit kohdistuivat pääosin kalusto-, ICT- ja oppimisympäristöihin liittyviin hankintoihin.

Investointien toteutus oli maltillista ja toimialan kokoon nähden hallittua. Tarkastuslautakunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että sivistystoimen investointitarpeet realisoituvat suurelta osin Tilakeskuksen rakennushankkeiden kautta, mikä siirtää kustannus- ja rahoituspaineita kaupungin investointiohjelmassa myöhemmille vuosille. Sivistystoimen oma investointitaso ei siten anna kokonaiskuvaa toimialaan liittyvistä investointisitoumuksista.

Tilakeskus vastasi kaupungin investoinneista suurimmalta osin. Muutettu talousarvio oli –10,11 milj. euroa, ja toteuma –9,69 milj. euroa, jolloin investoinnit alittuivat 419 002 eurolla. Keskeiset hankkeet olivat Sylvään Taitotalo, Pehulan monipalvelukeskus sekä Muistolan koulun väistötilat.

Yhdyskuntatekniikan investointien muutettu talousarvio oli –2,63 milj. euroa, ja toteuma –2,56 milj. euroa, jolloin alitus oli 72 212 euroa. Investoinnit kohdistuivat katu- ja tieverkkoon, valaistukseen (mm. valtatie 11) sekä kalustohankintoihin.

Investointien toteutus oli erittäin lähellä talousarviota ja osoitti toimialalla hyvää ennakointia ja kustannushallintaa.

Sastamalan Vesi -liikelaitoksen investointien muutettu talousarvio oli –2,10 milj. euroa, ja toteuma noin –2,09 milj. euroa, jolloin alitus jäi 5 280 euroon. Investoinnit kohdistuivat pääosin vesihuollon verkostosaneerauksiin, linjarakentamiseen sekä etäluettavien vesimittareiden hankintaan.

Liikelaitoksen investointien toteutus oli täsmällistä ja talousarvion mukaista. Tarkastuslautakunta pitää vesihuollon investointien hallintaa hyvänä, mutta korostaa, että verkoston korjausvelka edellyttää pitkäjänteistä investointisuunnittelua myös tulevina vuosina.

Investointiosan toteutuminen vuonna 2025 oli määrärahojen näkökulmasta hallittua kaikilla toimialoilla. Tarkastuslautakunnan keskeinen havainto kohdistuu kuitenkin investointitason kokonaismitoitukseen suhteessa kaupungin tulorahoitukseen. Investointien korkea taso, erityisesti tilakeskuksen suurhankkeet ja uima- ja liikuntakeskukseen liittyvät sitoumukset, heikentävät kaupungin taloudellista liikkumavaraa ja siirtävät merkittäviä rahoitus- ja käyttötalouden riskejä tuleville vuosille. Investointien priorisointi, ajoitus ja vaikutusten kokonaisvaltainen arviointi korostuvat keskeisinä ohjaustarpeina.

3.3 Kaupungin talouden tunnuslukujen arviointi

Kokonaistalouden arviointi on perustunut kuntatalouden keskeisten taloudellisuusmittareiden analyysiin ja vertailuun Pirkanmaan sekä Suomen kuntiin nähden. Arviointikertomuksessa tuodaan esiin joitakin keskeisiä tuloslaskelman, taseen ja rahoituslaskelman tunnuslukuja.

Vuosikate suhteessa poistoihin

Vuosikate osoittaa tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin ja lainan lyhennyksiin. Kunnan tulorahoituksen oletetaan yleisesti olevan riittävä, mikäli vuosikate on vähintään poistojen suuruinen. Oletusta voidaan pitää pätevänä kuitenkin vain, jos poistot vastaavat kunnan keskimääräistä vuotuista investointitasoa. Kaupungin vuosikate suhteessa poistoihin oli vuonna 2025 149 % (2024: 138 %), mikä johtaa ylijäämäiseen tulokseen.

Kuviossa 1 on esitetty, miten kaupungin vuosikate on riittänyt kattamaan poistot vuosina 2020–2025. Vuonna 2025 vuosikate asukasta kohden oli 594 euroa, mikä kattoi poistot (poistot 394 euroa per asukas). Investointeihin käytettiin 884 euroa per asukas.

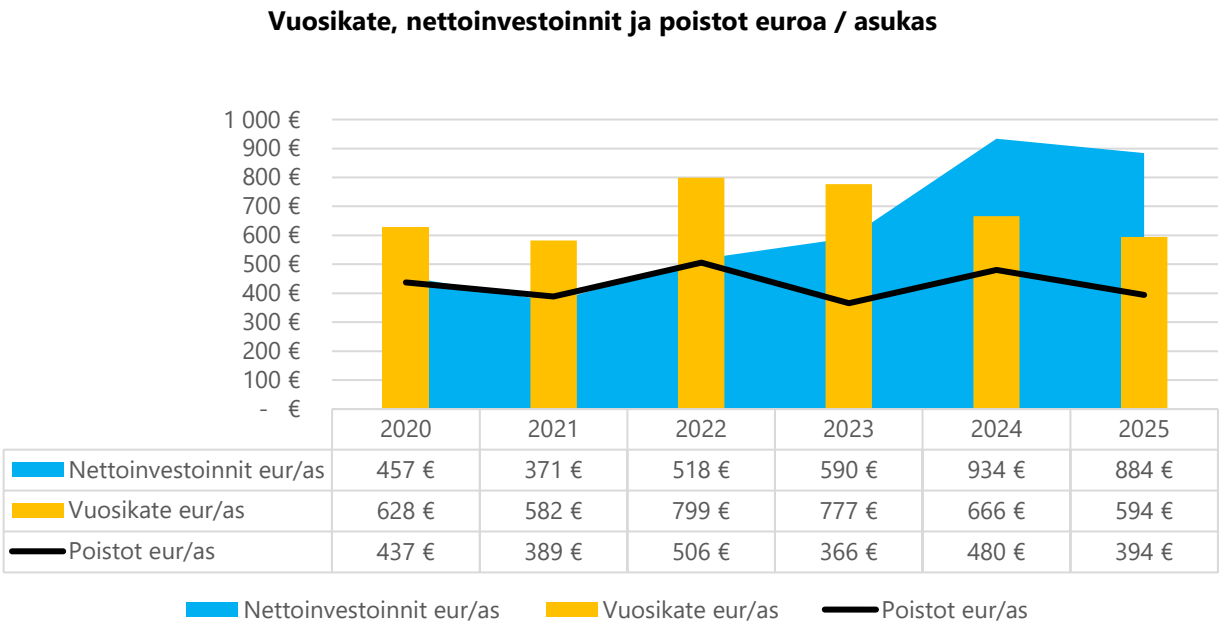

Kuvio 2. Vuosikate, nettoinvestoinnit ja poistot 2020–2025 (Lähde: kaupungin tilinpäätökset 2020–2025)

Kuntataloudessa poistot muodostuvat ensisijaisesti kunnan pysyvien vastaavien eli pitkävaikutteisten investointien hankintamenojen jaksottamisesta usealle vuodelle niiden arvioidun taloudellisen käyttöiän mukaisesti. Käytännössä poistot kuvaavat sitä, miten kunnan käyttöomaisuus kuluu ja vanhenee vuosittain, ja ne perustuvat valtuuston hyväksymään poistosuunnitelmaan

Verotulot ja valtionosuudet euroa asukasta kohden

Sastamalan kaupungin vuoden 2025 verotulot olivat 52,8 miljoonaa euroa. Verotuloja saatiin noin 0,4 miljoonaa euroa arvioitua vähemmän. Verotulot olivat samalla tasolla tilikauteen 2024 verrattuna. Sastamalan kaupungin vuoden 2025 valtionosuudet olivat 17 miljoonaa euroa, jotka toteutuivat 68 tuhatta euroa talousarviota paremmin.

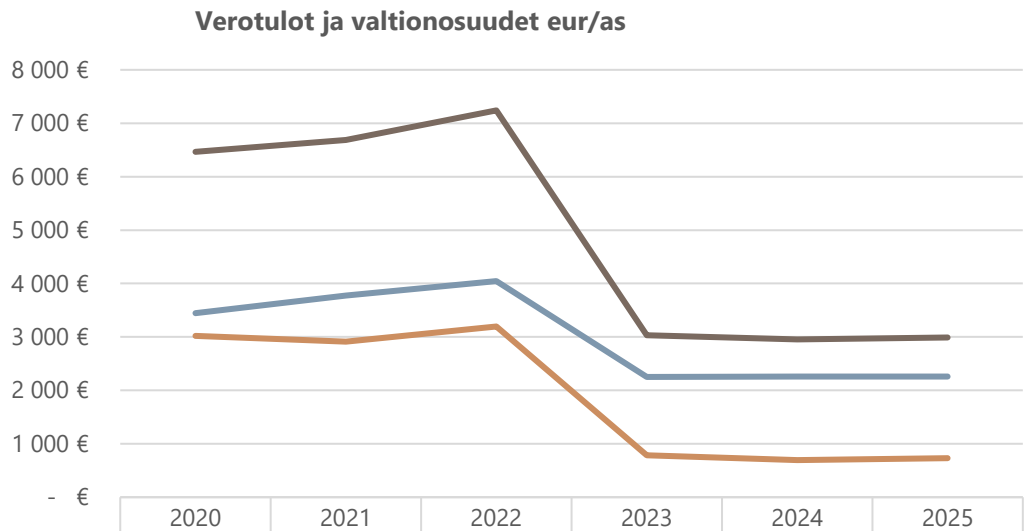

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Verotulot eur/as	3 445 €	3 774 €	4 046 €	2 252 €	2259	2262
Valtionosuudet eur/as	3 020 €	2 911 €	3 196 €	783 €	695	729
Yhteensä	6 465 €	6 684 €	7 241 €	3 035 €	2954	2991

Kuvio 3. Verotulojen ja valtionosuuksien kehitys 2020–2025, euroa/asukas (Lähde: kaupungin tilinpäätökset 2020–2025)

Kaupunki voi itse vaikuttaa kaupungin tuloveron ja kiinteistöveron suuruuteen ja välillisesti yhteisötuloveroon esim. tarjoamalla yrityksille sijoittumispaikkoja kaupungin alueelle. Kaupunki ei kuitenkaan voi vaikuttaa tuloveroista tehtävien vähennysten määrään ja toisaalta yhteisöveroa jaetaan koko Suomen yhteisöveroista lasketun jako-osuuden perusteella. On kuitenkin syytä huomioida, että yhteisötuloveron määrään vaikuttaa merkittävästi yleinen taloustilanne ja toimintaympäristön muutokset, sekä toimialakohtaiset tekijät.

Kertynyt yli-/alijäämä, euroa/asukas

Asukaskohtainen tunnusluku lasketaan jakamalla kertynyt yli-/alijäämä tilinpäätösvuoden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä.

Kaupungilla on 31.12.2025 taseessaan kertynyttä ylijäämää 47,3 miljoonaa euroa ja konsernilla 71 miljoonaa euroa. Sastamalan kaupunkikonsernilla on nyt ylijäämää asukasta kohden 3 044 euroa.

Vuosikate prosenttia poistoista (konserni)

= 100 * vuosikate/poistot

Vuosikate osoittaa tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien käyttöomaisuuden poistojen suuruinen, kunnan tulorahoitus on riittävä. Mikäli vuosikate on alijäämäinen, on kunnan tulorahoitus heikko.

Kunnan tulorahoituksen oletetaan olevan riittävä, mikäli tunnusluvun arvo on 100 %. Oletusta voidaan kuitenkin pitää pätevänä vain, mikäli poistot vastaavat kunnan keskimääräistä vuotuista investointitasoa.

Sastamalan kaupunkikonsernin vuosikate heikkeni edellisvuodesta 1,6 miljoonaa euroa ollen 17,3 miljoonaa euroa (2024: 18,9 milj. euroa). Käyttöomaisuuspoistot toteutuivat edellisvuotta suurempina ollen 11,7 milj. euroa (2024: 13,8 milj. euroa). Vuosikatteen ja poistojen suhde oli näin ollen 143 %. Kuntalain mukaan kunnan konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde tulisi olla vähintään 80 prosenttia.

Lainakanta euroa/asukas

Lainakanta euroa per asukas –tunnusluku kuvaa kaupungin ja kaupunkikonsernin velkaantuneisuuden kehitystä suhteutettuna asukaslukuun. Lainakanta on ollut suurimmillaan vuonna 2020 ja on laskenut hieman vuoteen 2023 saakka. Lainakanta kääntyi kasvuun tilikaudella 2024. Lainakannan kasvu ei ole aina huono asia, jos kaupunki on kasvava ja kasvu vaatii investointeja. Kuntien esittämät luvut eivät ole täysin vertailukelpoisia keskenään, sillä esimerkiksi konsernirakenne vaikuttaa lukuihin. Lainamäärä ei myöskään kerro kaupungin tuottamien palvelujen laadusta.

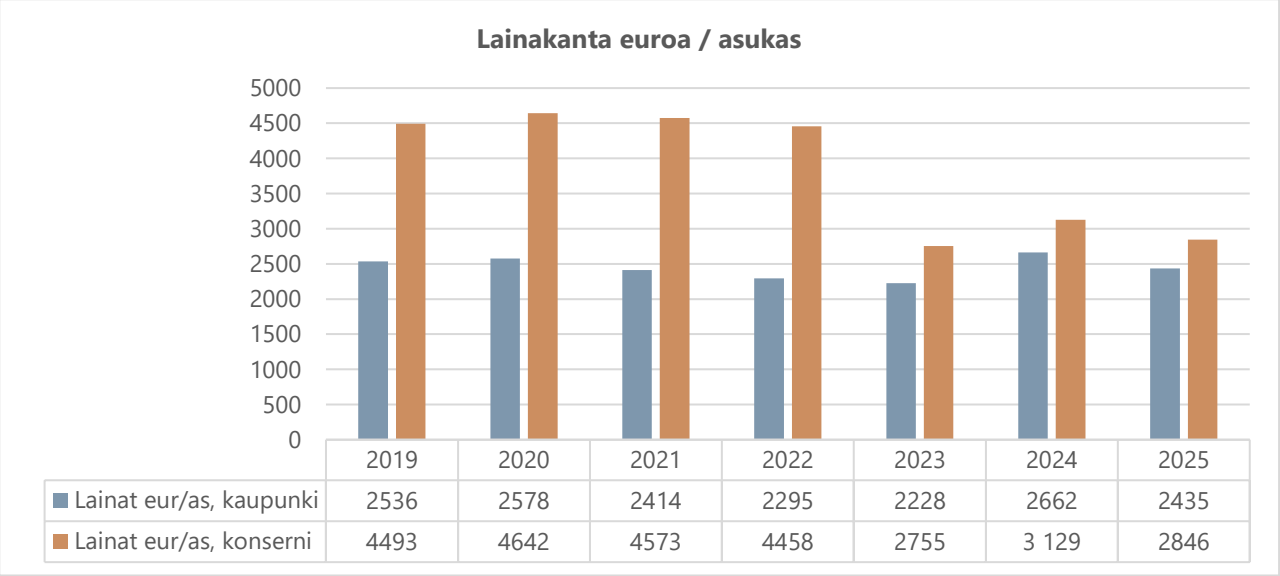

	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Lainat eur/as, kaupunki	2536	2578	2414	2295	2228	2662	2435
Lainat eur/as, konserni	4493	4642	4573	4458	2755	3 129	2846

Kuvio 4. Kaupungin lainakannan kehitys 2019–2025 Sastamalan kaupungissa ja kaupunkikonsernissa

Konsernin lainakannan suurehkoa laskua vuonna 2023 selittää Pirkanmaan sairaanhoitopiirin omistuksen poistuminen kaupunki konsernista.

Lainanhoitokate (konserni)

= (vuosikate + korkokulut) / (korkokulut + lainanlyhennykset)

Lainanhoitokate kertoo tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kunnan omaisuutta tai vähentämään kassavaroja. Kuntalain mukaan konsernitilinpäätöksen

laskennallisen lainanhoitokatteen tulisi olla vähintään 0,8. Sastamalan kaupunkikonsernissa tunnusluku oli 1,93 (2024: 1,91).

Investointien tulorahoitus

Rahoituslaskelman välitulos toiminnan ja investointien rahavirta on jo itsessään tunnusluku, jonka positiivinen määrä ilmaisee, kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennyksiin ja kassan vahvistamiseen. Negatiivinen määrä ilmaisee sen, että menoja joudutaan kattamaan joko olemassa olevia kassavaroja vähentämällä taikka ottamalla lisää lainaa. Tunnusluvussa voi olla vuosittain isoja poikkeamia ja erityisesti isot investointimenot vievät tunnusluvun helposti negatiiviseksi.

Sastamalan kaupungin tulorahoitus (vuosikate ja satunnaiset erät) on riittänyt kattamaan investointien nettomenot vuosina 2020–2023, mutta tunnusluku on kääntynyt vuodesta 2024 alkaen negatiiviseksi.

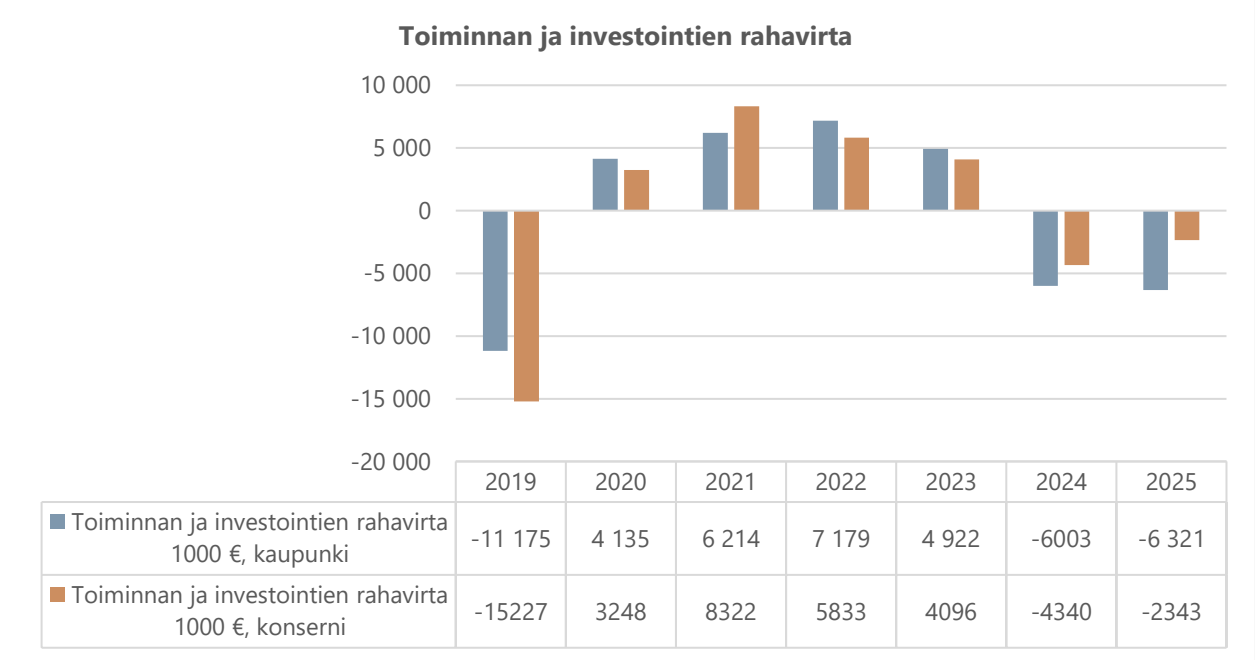

Kuvio 5. Toiminnan ja investointien rahavirran kehitys Sastamalassa 2019–2025.

Lainat ja vuokravastuut, euroa/asukas

Kunnat voivat investoida suoraan omaan taseeseensa, tai vuokrata esimerkiksi tiloja tai koneita. Pelkkää lainakannan kehitystä vertailemalla voi jäädä huomioimatta erilainen palvelujen tuottamistapa. Vuokravastuiden kehityksen perusteella voidaan arvioida kaupungin vastuiden kehittymistä kokonaisvaltaisemmin. Seuraavassa kuviossa nähdään Sastamalan kaupungin ja konsernin lainojen ja vuokravastuiden kehitys ajalla 2020–2025. Kaupungin vuokravastuiden kehitys on pysynyt varsin vakaana.

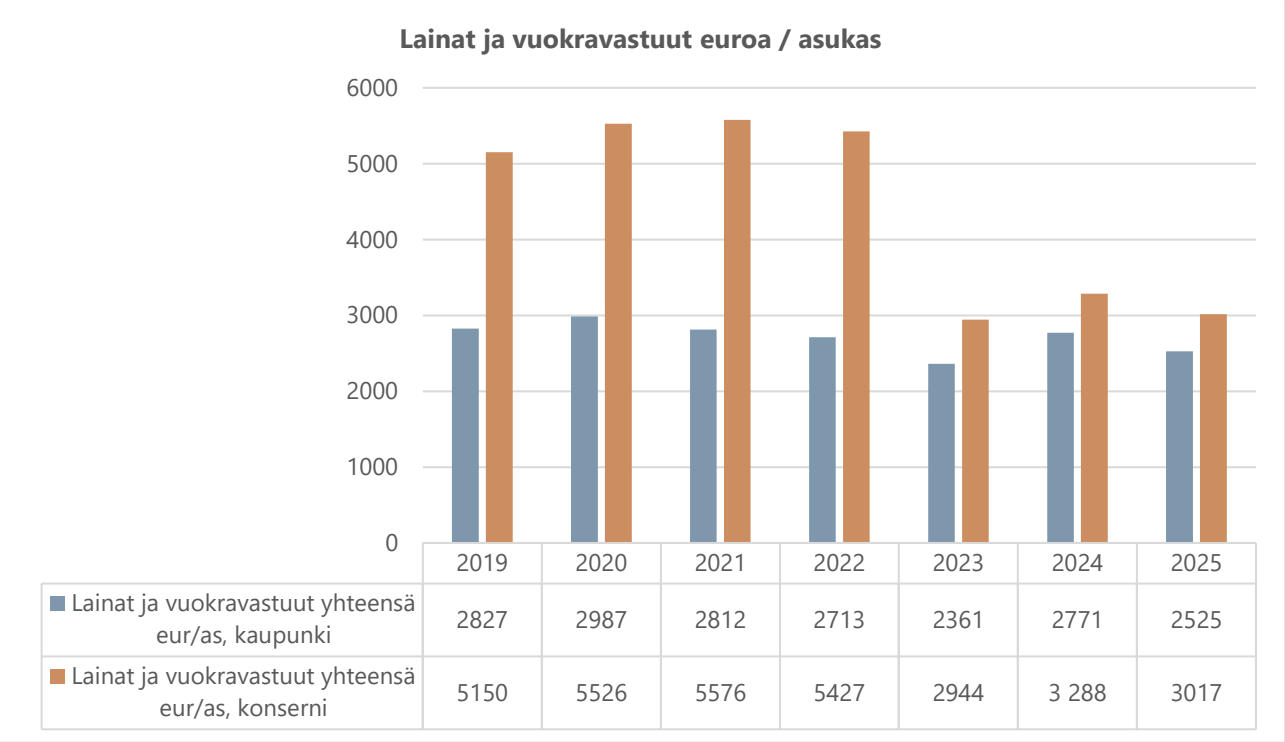

Kuvio 6. Lainat ja vuokravastuut, euroa/asukas kaupunki ja konserni 2019–2025.

Lainojen ja vuokravastuiden tunnusluvussa tapahtui lievää pienenemistä niin kaupungissa kuin konsernissakin edelliseen vuoteen verrattuna.

Kunnan taloudellinen tilanne on vakaa. Tilinpäätös osoittaa, että vaikka kaupungin talous on vielä ylijäämäinen, verotulojen ja valtionrahoituksen epävarmuus sekä investointitason ylittäessä tulorahoituksen heikentävät talouden kehityksen suunnan arviointia. Talouskehityksen epävarmuus myös edellyttää kaupungilta harkintakykyä tulevissa investointipäätöksissä ja lakisääteisten palvelujen turvaamisessa. Yleinen työllisyyskehitys vaikuttaa suuresti työvoimapalveluiden talouteen. Tarkastuslautakunta kysyykin, miten jatkossa kaupunki ennakoi työvoimapalveluiden talouden kehittymiseen vaikuttavia tekijöitä?

4 Strategian toteutumisen arviointi

Sastamalan kuntastrategia on hyväksytty kaupunginvaltuustossa marraskuussa 2021 ja se on tehty vuosille 2022–2025. Arviointivuosi 2025 on siis viimeinen strategian arviointivuosi. Strategian toteuttamista varten on luotu elinvoimaohjelma, hyvinvointisuunnitelma, kaupunkirakennesuunnitelma ja kaavoitusohjelma. Strategian toteutumista seurataan mittarein, jotka on asetettu seuraaville osa-alueille: väestödynamiikka, työllisyysdynamiikka, yritysdynamiikka, tulodynamiikka ja muu elinvoimadynamiikka. Jokaisella osa-alueella on useampi muuttuja ja jokaiselle muuttujalle on asetettu strategiakauden tavoitetaso.

Tarkastuslautakunta on arvioinut strategian osa-alueiden tavoitteiden toteutumista seuraavasti:

+	Tavoite toteutui
−	Tavoitteen toteutumista ei voida arvioida
×	Tavoite ei toteutunut

Väestödynamiikka

+	Kokonaisnettomaahan- ja maan sisäinen muutto: tavoite positiivinen → toteuma +50
×	Luonnollinen väestönlisäys: tavoite enintään −100 → toteuma −171
×	Väestönlisäys yhteensä: tavoite enintään −100 → toteuma −123

Johtopäätös: Väestökehityksessä muuttovoitto kompensoi osittain, mutta kokonaisväestötavoitteet eivät toteutuneet.

Työllisyysdynamiikka

×	Työllisyysaste: tavoite 75 % → toteuma 73,6 %
×	Työttömyysaste: tavoite keskimäärin ≤ 6,0 % → toteuma 11,1 %
×	Alle 25-vuotiaiden työttömien osuus: tavoite ≤ 10 % → toteuma 18,4 %
×	Aktivointiaste: tavoite 50 % → toteuma 13,9 %

Johtopäätös: Työllisyyteen liittyvät strategiset tavoitteet eivät toteutuneet, mikä heijastaa yleisesti heikentynyttä suhdannetilannetta ja TE-uudistuksen alkuvaiheen haasteita.

Yritysdynamiikka

×	Uusien teollisuus- ja liiketilojen määrä: tavoite ≥ 30 000 m^3 → toteuma 7 072 m^3
−	Aloittaneiden yritysten määrä: Tilastokeskuksen tilastotuotanto päättynyt.
−	Toimivien yritysten määrä (yrityskanta): tilastoa ei enää käytettävissä.

Johtopäätös: Yritysdynamiikan osalta toteutuma jäi selvästi tavoitteista ja osin arviointia rajoittaa tilastotiedon puute.

Tulodynamiikka

+	Tuloveroprosentti: Pirkanmaan keskiarvoa alempi → 8,9 % vs. 9,1 %
+	Tilitetyt yhteisöverot: tavoite kuntien keskimääräinen taso → +9,0 % (kaikki kunnat −4,4 %)
+	Verotulot €/asukas suhteessa maan keskiarvoon: tavoite kasvaa → 91 % keskiarvosta (lähtötaso 79,6 %)
+	Vuosikate-%: tavoite ≥ 100 → 149 %
+	Lainamäärä €/asukas: alle kuntien keskiarvon → 2 435 €/asukas vs. koko maa 3 547 €/asukas
×	Tilitetyt kunnallisverot: tavoite kuntien keskimääräinen kehitys → −1,1 % (kaikki kunnat −0,1 %)

Johtopäätös: Tulodynamiikka kokonaisuutena toteutui hyvin, erityisesti talouden vakauden ja velkaantuneisuuden hallinnan osalta.

Muu elinvoimadynamiikka

+	Valmistuneet asunnot: tavoite ≥ 40 / ≥ 17 per 10 000 as. → 60 asuntoa / 25,7
+	Väestön koulutustasoindeksi (VKTM): tavoite 320 → 331,4
−	Kelan sairastavuusindeksi: mittari muuttunut, ei vertailukelpoinen.
×	Taloudellinen huoltosuhde: tavoite ≤ 150 → 159

Johtopäätös: Asuntotuotanto ja koulutustaso kehittyivät myönteisesti, mutta huoltosuhde heikensi kokonaiselinkeinotilannetta.

Tarkastuslautakunta toteaa, että strategian toteutumista on joiltain osin haasteellista arvioida, koska osa mittareista ei ollut käytettävissä enää vuonna 2025 ja osa omista toteuma-arvioista kirjattu epämääräisesti. Osasta teemoja on kirjattu lähinnä tekoja, ei sitä, miten tavoitteeseen on päästy. Näin on esimerkiksi strategian alle sisällytetyssä hiilineutraaliudessa. Strategisista tavoitteista merkittävin lienee jatkossakin vahvistuva veto- ja pitovoima. Sen kannalta olennainen tavoite, Muuttovoittoinen Sastamala, toteutui kahtena vuonna. Tarkastuslautakunta toivoo, että jatkossa strategian seurannassa kiinnitetään enemmän huomiota toteuma-arvioiden täsmällisyyteen ja pyritään vaikuttavuuden arviointiin. Miten maankäytön suunnittelulla, markkinoinnilla ja viestinnällä edistetään kokonaisvaltaisesti Sastamalan elinvoiman kasvattamista?

5 Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Sastamalan kunnan vuoden 2025 talousarviossa on asetettu sitovia tavoitteita konsernihallinnolle (nyk. konserni- ja elinvoimapalvelut), sivistystoimelle, tekniselle toimelle ja Sastamalan Vesi -liikelaitokselle. Tarkastuslautakunta on arvioinut tavoitteiden toteutumista jokaisen toimielimen kohdalla erikseen.

5.1 Konserni- ja elinvoimapalvelut

Konserni- ja elinvoimapalveluiden talous toteutui kokonaisuutena talousarviota paremmin. Nettomäärärahojen alitus syntyi erityisesti konsernipalveluissa ja työllisyyspalveluissa. Taloudellinen alitus selittyy osin kustannustehokkaalla toiminnalla, mutta myös varautumisluonteisten määrärahojen käyttämättä jäämisellä sekä joidenkin kehittämistoimenpiteiden lykkääntymisellä.

Konserni- ja elinvoimapalveluiden valtuustotason toiminnalliset tavoitteet toteutuivat vuonna 2025 kokonaisuutena tarkastellen osittain. Hallinnolliset ja digitaaliset kehittämistavoitteet etenivät suunnitellusti, mutta strategista ohjausta koskevien tavoitteiden viivästyminen heikensi toiminnan kokonaisvaikuttavuutta tarkasteluvuonna.

Sähköisen asioinnin laajentamista koskeva tavoite toteutui, kun käyttöön otettiin sähköinen osallisuusalusta sekä luottamushenkilöiden Aimoa-palvelu. Nämä toimenpiteet paransivat päätöksenteon tukirakenteita ja hallinnon toimivuutta sekä vahvistivat strategista valintaa "Osaamista tulevaisuuden tekijöille".

Myös kaupungin hallintorakenteen toimivuuteen liittyvä tavoite toteutui. Hallintosääntö päivitettiin uuden valtuustokauden alkaessa ja toimielinrakenne sekä työnjako luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden välillä tarkistettiin. Tämä turvasi päätöksenteon jatkuvuuden vaalikauden vaihtuessa ja vahvisti hallinnon selkeyttä. Toteutusta voidaan pitää hallinnollisesti tarkoituksenmukaisena ja riskienhallinnan näkökulmasta perusteltuna.

Sen sijaan kaupungin strategian ja elinvoimaohjelman päivittämistä koskeva valtuustotasoinen tavoite toteutui vain osittain. Strategiatyö käynnistettiin syksyllä 2025, mutta strategian hyväksyminen siirtyi vuodelle 2026, eikä elinvoimaohjelma valmistunut tilikauden aikana.

Konsernipalveluissa aloitettiin uuden hyvinvointisuunnitelman valmistelu. Tarkastuslautakunta näkee positiivisena, että suunnitelmaan sisällytetään tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma. Toisaalta tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman valmistuminen lykkääntyi vuodelle 2026. Suunnitelmien valmistelussa on käytetty digitaalisia välineitä kuntalaisten osallistamiseen ja lisäksi tehty yhteistyötä kirjasto- ja tietopalveluiden kanssa, jotta myös digipalveluita käyttämättömät kuntalaisten osallistumismahdollisuudet varmistetaan.

Maankäytössä on kaavoituksella toteutettu strategian mukaista tiiviimpää kytkentää Tampereeseen. Lisäksi on kumottu vanhoja toteutumattomia kaavoja, mikä selkeyttää maankäyttötilannetta näillä alueilla. Sastamalassa on vireillä useita tuuli- ja aurinkovoimahankkeita. Tarkastuslautakunta toteaa, että aiemmin laaditut tuulivoimarakentamisen periaatteet ovat osoittautuneet toimivaksi välineeksi tuulivoimarakentamisen ohjaamisessa. Vuoden aikana on valmisteltu myös rakennusjärjestyksen uudistusta.

Rakentaminen on ollut Sastamalassa aktiivista ja rakennusluvat ovat kehittyneet hyvään suuntaan, mutta rakentaminen on kohdistunut kaavoitettujen alueiden ulkopuolelle. Kaava-alueiden rakentumista varten on toteutettu uusi verkkosivu. Myytyjen tonttien määrä vastaa talousarvion tavoitetta.

Ympäristöterveydenhuollossa on pystytty toteuttamaan Elintarvike- ja terveydensuojeluvalvonnan riskin arvioinnin mukaiset tarkastukset suunnitellusti. Sen sijaan ympäristönsuojelun valvontasuunnitelman riskin arviointiin perustuvia tarkastuksia ei ole pystytty toteuttamaan suunnitellusti. Vain 47,5 % tarkastuksista toteutettiin. Eläinlääkäripalveluissa on ollut edelleen sijaistusongelmia. Työaikaa on mennyt mm. valmistautumiseen Hämeenkyrön yhdistymiseen yhteistoiminta-alueelle vuonna 2026. Tarkastuslautakuntaa kiinnostaa ajankohtainen eläinlääkäripalveluiden tilanne sekä edellä mainittujen tarkastusten toteuttamisen eteneminen.

Työllisyyspalvelujen perustaminen on ollut yksi Sastamalan kaupungin suurimmista toiminnallisista muutoksista vuonna 2025 ja tarkastuslautakunta toteaakin, että se on hoidettu onnistuneesti. On luotu tapa tarjota ihmisläheistä palvelua ja onnistuttu hyödyntämään oman ekosysteemin (mm. vapaan sivistystyön toimijat) tarjontaa sekä tuottamaan palveluita omana työnä. Kaikki tämä on johtanut kustannustehokkaaseen toimintaan.

Haasteet liittyvät yleiseen työmarkkinatilanteeseen ja työvoiman rakenteeseen. Työmarkkinatilanteen vuoksi työnhakijoiden osaamisen kehittäminen työvoimakoulutuksen avulla on toteutunut vain osittain. Toisaalta avoimien työpaikkojen aukiolon kesto ja starttirahalla työllistyminen ovat toteutuneet. Iäkkäämmän työvoiman työllistyminen on vaikeaa ja toisaalta alle 25-vuotiaiden työttömyysprosentti oli 14,1 %.

Tarkastuslautakunta näkee kuntalaisten osallistamisen varmistamisen erittäin tärkeänä asiana. Kuitenkin esimerkiksi strategian valmistelussa kommentteja tuli digitaalisten kanavien kautta hyvin rajallisesti. Miten jatkossa aiotaan kehittää osallistamisen menettelyitä kuntalaisille kiinnostavammaksi? Miten tonttimarkkinointia edistetään jatkossa? Miten iäkkäät työntekijät ja nuoret työnhakijat huomioidaan jatkossa entistä paremmin. Lautakuntaa huolettaa myös vajaatyökykyisten tilanne. Mitä aiotaan tehdä kuntouttavan työtoiminnan korvaamiseksi? Miten toimialoilla varmistetaan hankintaosaamisen ja hankintalain noudattaminen (esim. koulukuljetuskilpailutus)? Miten hankintojen toteutumista, kuten ylityksiä seurataan eri toimialoilla sisältäen myös puitesopimusten kautta tehdyt hankinnat?

5.2 Sivistystoimi

Sivistystoimen toimiala on henkilöstöltään ja budjetiltaan kaupungin suurin palveluiden järjestäjä. Kuviot 7. ja 8. kuvaavat sivistystoimen tuottojen ja menojen jakautumista. **Varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa** palvelut pystyttiin järjestämään talousarvion puitteissa ilman merkittäviä häiriöitä.

Sivistystoimen toiminnalliset tavoitteet toteutuivat vuonna 2025 kokonaisuutena pääosin tavoitteiden mukaisesti, mutta toteutumisessa on havaittavissa myös osittaisia puutteita ja rakenteellisia haasteita, erityisesti toimintaympäristön muutosten ja resurssipaineiden vaikutuksesta.

Sivistystoimialan olennaisin muutos vuonna 2025 oli valtakunnallisen oppimisen tuen uudistuksen toteuttaminen. Lisäksi vakinaistettiin nuorten työpaja Rotvallin toiminta ja Sastamalan taidekoulu. Isoimmat käyttöön otetut investoinnit olivat Taitotalo ja Keikyän päiväkotikoulu Helmi. Sylvään liikuntahallin ja uimahallin rakentaminen aloitettiin.

Koulukuljetusten järjestäminen on yksi Sastamalan merkittävimmistä hankinnoista. 1.8.2026 alkavan kauden hankintaa alettiin valmistella hyvissä ajoin, mutta kilpailutuksen ongelmien ja tehtyjen valitusten vuoksi lukuvuodelle 2026–2027 joudutaan tekemään koulukuljetuspalvelu suorahankinta.

Valtuustotason sitovista toiminnallisista tavoitteista toteutui digitaalisen osaamisen ja digitaitojen edistäminen kuntalaisille ja henkilöstölle. Tavoitteista sivistystoimen palveluverkkoselvitys sekä Sastamalan liikkumissuunnitelman laatiminen lykkääntyivät vuodelle 2026. Liikkumissuunnitelma kytketään hyvinvointisuunnitelmaan.

Sivistystoimen hallinnon tavoitteena oli perehtymissuunnitelman laatiminen sivistystoimen henkilöstölle. Tämä ei toteutunut. Tarkastuslautakunta pyytää parempaa selvitystä etenemisestä ja toteutumisaikataulusta.

Oppimisen tuen uudistus on vaatinut opetussuunnitelmien päivittämistä, henkilöstön rekrytointia ja uusien toimintamallien jalkauttamista varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa. Ilmeisesti tuen uudistus on vaikuttanut myös oppilaskohtaisten kustannusten arvioitua suurempaan kasvuun (TA 2025 11 000 euroa /TP 2025 12 500 euroa). Onko tämä tulkinta oikea?

Varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen tavoitteisiin on sisällytetty kestävän kehityksen edistäminen. Tavoitteen etenemisen kuvauksesta saa molemmista sen käsityksen, että toiminta on yhä kesken. Varhaiskasvatuksessa se on kuitenkin merkitty toteutuneeksi. Tarkastuslautakunta toivoo loogisuutta toteutuma-arviointiin.

On ilahduttavaa, että **koulupoissaolot** ovat vähentyneet **perusopetuksessa**. Tarkastuslautakunta haluaisi tarkempaa tietoa poissaolojen kehittymisestä eri kouluissa ja mahdollisista taustalla vaikuttavista tekijöistä.

Lukion oppilasmäärä on kasvanut viime vuosina, joka on positiivinen asia. Vastuualueen toiminnan volyymia, muutosta ja vaikuttavuutta kuvaavissa tunnusluvuissa tarkastuslautakuntaa kiinnostaa se, miten pitää tulkita kevään ylioppilastutkinnon arvosanaa. Lautakunta toivoo tavoitteen kuvausta siihen, esimerkiksi mikä on maksimiarvo. Lukiokoulutuksen toiminnalliset tavoitteet sisältävät Ohjauksen käsikirjan laatimisen, oppimisen tuen toimintamallien jalkauttamisen sekä sähköisen asioinnin laajentamisen. Yksikään näistä ei toteudu täysin. Tarkastuslautakunta haluaa tarkempaa selvitystä syistä ja toteutumisen etenemisestä vuonna 2026.

Elämänlaadun vastuualueeseen kuuluvat Sastamalan musiikkiopisto, Sastamalan Opisto, Kirjasto, liikunta- ja nuorisopalvelut sekä kulttuuripalvelut. Taiteen perusopetus keskitettiin 1.8.2025 alkaen Taidekouluun. Toiminnat ovat suosittuja, sillä vuonna 2025 kirjattiin yli 900 000 asiakaskäyntiä ja kirjastoissa tehtiin 445 000 lainausta. Sitovista tavoitteista ovat toteutuneet Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden nuorten palveluihin kiinnittyminen sekä kuntalaisten aktivoiminen ja koulutuksiin. Sen sijaan kuntalaisten osallisuuden lisääminen ja vahvistaminen on toteutunut vain osittain. Tarkastuslautakunta kysyy, millä aikataululla ja miten suunniteltu selkokielinen materiaali toteutetaan ja viestitään.

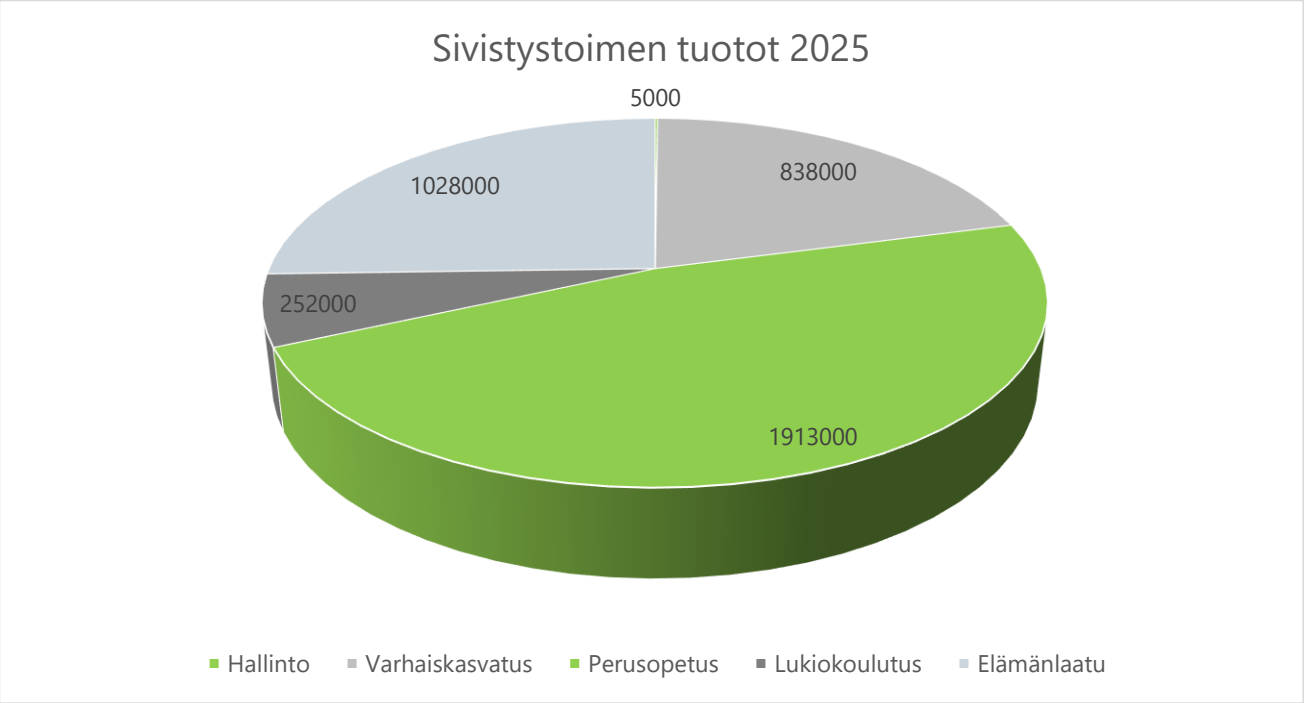

Kuvio 7. Sivistystoimen tulot vuonna 2025.

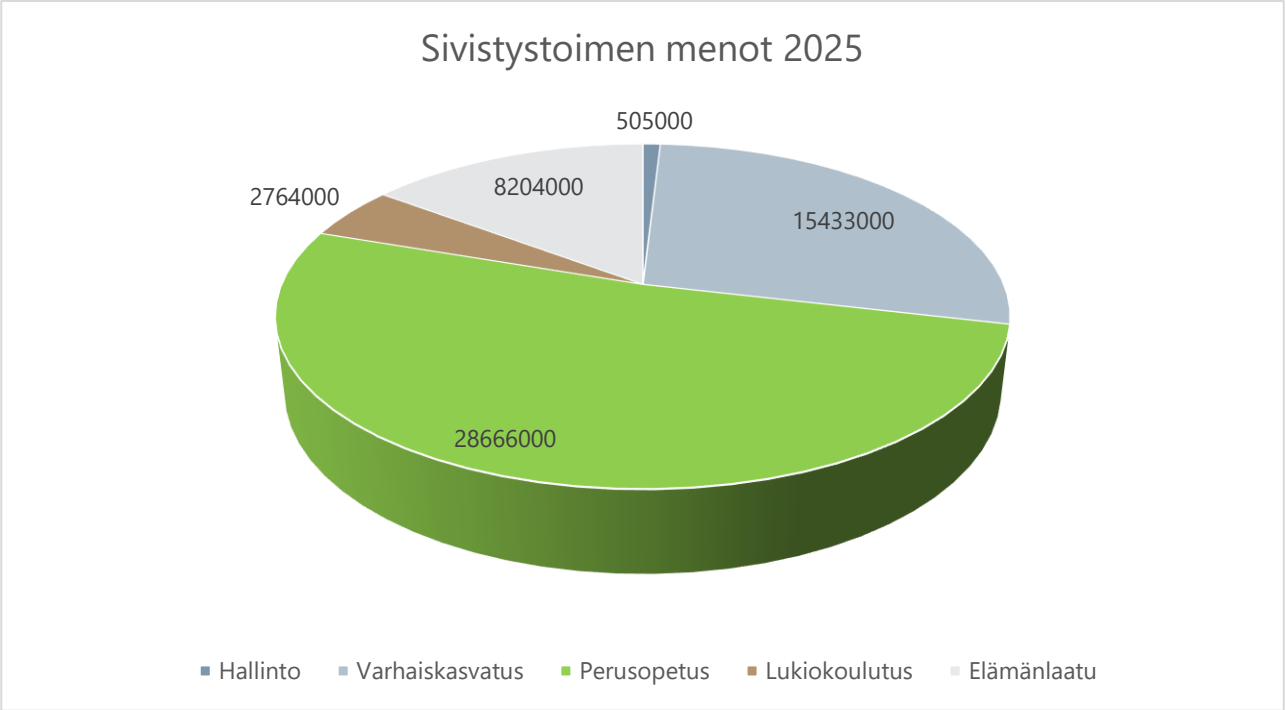

Kuvio 8. Sivistystoimen menot vuonna 2025.

Sivistystoimen arviointia vaikeuttaa se, että osa tavoitteista jäi raportoinnin perusteella yleiselle tai laadulliselle tasolle, jolloin tavoitetilan ja toteutuman välistä suhdetta on vaikea arvioida yksiselitteisesti. Lisäksi henkilöstöresurssien saatavuus ja työkuormituksen kasvu, erityisesti varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen osalta, muodostavat jatkossa selkeän riskin toiminnallisten tavoitteiden täysimääräiselle saavuttamiselle.

Tarkastuslautakunta arvioi, että sivistystoimi täytti sille asetetut toiminnalliset tavoitteet vuonna 2025 pääosin hyväksyttävällä tasolla, mutta tavoitteiden vaikuttavuuden ja pitkän aikavälin kestävyyden arviointi edellyttää jatkossa selkeämpää mittarointia, tavoitteiden priorisointia sekä entistä järjestelmällisempää kytkentää palveluverkkosuunnitteluun ja henkilöstöresurssien hallintaan.

Tarkastuslautakunta toivoo selvitystä kaikkien toteutumatta jääneiden tai osittain toteutuneiden tavoitteiden jatkotyöstämisestä.

5.3 Tekninen toimi

Tekniseen toimialaan sisältyvät tilapalvelut, yhdyskuntatekniikka, maaseutupalvelut sekä Sastamalan Vesi -liikelaitos. Osana maaseutupalveluita Sastamala toteuttaa maatalouslomituspalveluita.

Merkittävimmät muutokset vuonna 2025 olivat Kankaanpään kaupungin hallinnoiman lomituspalveluiden siirtyminen Sastamalan kaupungille. Lisäksi vuoden aikana valmisteltiin sote- ja asuntokohteiden yhtiöittämistä sekä toimenpiteitä tyhjentyneiden tilojen osalta.

Valtuustotasolla sitoviksi asetetut strategiset tavoitteet, erityisesti strategisten investointikohteiden toteuttaminen, vihreän siirtymän edistäminen sekä tilusjärjestelyihin osallistuminen etenivät raportoidusti toteuman mukaisesti. Investointiohjelmaa vietiin läpi laajasti yhdyskuntatekniikassa, katu- ja kevyen liikenteen verkostossa, puistoalueilla sekä valaistuksessa. Tavoitteista raportoidaan kuitenkin hyvin vaihtelevasti. Investointikohteiden toteutuminen on listattu yksityiskohtaisesti, kun taas vihreän siirtymän hankkeista on kerrottu esimerkinomaisesti energiatehokkuuden ottaminen ohjaavaksi tekijäksi uudisrakennusten toteutuksessa.

Tilakeskuksen osalta keskeiset rakennushankkeet, kuten Sylvään Taitotalo ja Pehulan monipalvelukeskus, saatiin käyttöön suunnitelmien mukaisesti, mikä on positiivista sekä palveluverkon että investointien hallinnan näkökulmasta. Lisäksi sähköautolatausverkon laajeneminen toteutui ja vihreän siirtymän edistäminen eteni lisäämällä aurinkosähkön käyttöä kaupungin kiinteistöissä Sen sijaan tilankäytön tehostamiseen liittyvä tavoite ei toteutunut täysimääräisesti, koska tyhjien tilojen osuus rakennuskannasta nousi 6,7 prosenttiin asetetun enintään viiden prosentin tavoitteen sijaan.

Yhdyskuntatekniikan ja maaseutupalveluiden osalta toiminnalliset tavoitteet toteutuivat kokonaisuutena. Infra- ja kunnossapitopalvelut tuotettiin suunnitellussa laajuudessa, kustannustehokkuus säilyi hyvänä ja palvelutaso pystyttiin turvaamaan myös palvelualueen laajentuessa. Lomituspalveluiden osalta toiminnan merkittävä laajeneminen lisäsi toiminnan volyymia, mutta siitä huolimatta palvelut pystyttiin tuottamaan hallitusti ja asiakastyytyväisyys säilyi hyvällä tasolla. Maaseutuviranomaispalveluiden toiminnalliset tavoitteet ovat toteutuneet ja kustannukset aktiivitilaa kohti ovat laskeneet hieman.

Kokonaisuutena tekninen toimi saavutti pääosin vuoden 2025 toiminnalliset tavoitteensa erityisesti investointien toteutuksen, palvelutuotannon jatkuvuuden ja taloudellisen ohjauksen osalta. Kehittämistarpeet liittyvät toimitilojen hallinnan tehostamiseen, tilankäytön strategiseen ohjaukseen sekä sen varmistamiseen, että saavutettu taloudellinen ylijäämä ei perustu rakenteellisesti kestämättömiin säästöihin henkilöstö- ja resurssipohjassa.

Tarkastuslautakunta toivoo yhteismitallisempaa raportointia tavoitteiden saavuttamisesta. Tarkastuslautakunta kysyy: Millainen sähköautojen latausverkko on tällä hetkellä ja missä uudiskohteissa on aurinkosähkövoimaloita? Mikä taho maksaa ja millä perusteilla määräytyvät kertakäyttömuovidirektiiviin liittyvät korvaukset? Tarkastuslautakunta myös toivoo, että yhdyskuntatekniikka raportoisi jatkossa laajemmin toiminnastaan, kuten esimerkiksi tärkeimmistä remontoiduista kohteista.

5.4 Sastamalan Vesi liikelaitos

Sastamalan Vesi -liikelaitoksen toiminta vuonna 2025 oli operatiivisesti vakaa, mutta taloudellisten tavoitteiden toteutuminen jäi puutteelliseksi. Liikelaitoksen tilikauden tulos muodostui 132 016 euroa

alijäämäiseksi, vaikka talousarviossa tulostavoitteeksi oli asetettu nollatulos. Tämä heijastaa tulorahoituksen riittämättömyyttä suhteessa kustannus- ja poistotasoon. Investoinnit, noin 2,1 milj. euroa, toteutuivat suunnitellusti ja ilman uutta lainanottoa, mikä osoittaa lyhyen aikavälin rahoituskuria. Samalla korkea investointitaso lisää painetta tulevien vuosien taloudelliseen kestävyyteen. Taloudellisia riskejä korostavat lisäksi heikko maksuvalmius sekä alijäämäinen tuloskehitys, minkä perusteella on perusteltua arvioida kriittisesti liikelaitoksen tulorahoituksen riittävyyttä, investointitason mitoitusta ja maksupolitiikan kestävyyttä tulevina vuosina.

Toiminnalliset tavoitteet toteutuivat vain osittain: verkostosaneeraukset ja etäluettavien vesimittareiden käyttöönotto etenivät, mutta keskeinen tavoite vuotovesien vähentämisestä ei toteutunut. Verkoston heikko kunto heikentää toiminnan kustannustehokkuutta ja kasvattaa rakenteellista riskiä.

Tarkastuslautakunta kysyy, miten välimittareilla voidaan vähentää vuotovesien määrää Paljonko korjaamiseen pitäisi investoida vuodessa, jotta vuotovesiä saataisiin vähennettyä merkittävästi? Miten hulevesien päätymistä viemäriverkkoon voidaan ehkäistä?

5.5 Tytäryhtiöille asetettujen tavoitteiden toteutuminen

Vuoden 2025 talousarviossa oli asetettuna tavoitteita myös konsernitytäryhtiöille. Alla tavoitteiden toteutumisen arviointi on analysoitu yhtiöittäin.

5.5.1 Sastamalan Ruoka- ja Puhtauspalvelut Oy (Servi)

Serville asetetut keskeiset tavoitteet liittyivät taloudelliseen kannattavuuteen, palvelutuotannon laajentamiseen sekä toiminnan tehokkuuteen. Vuonna 2025 yhtiö saavutti taloudelliset tavoitteensa selvästi, koska liikevoittotavoite ylitettiin ja tilikauden tulos oli selvästi positiivinen. Tuloskortin mukaan liikevaihdon kasvu perustui erityisesti toiminnan laajenemiseen Punkalaitumen kunnan suuntaan sekä palvelusopimusten laajenemiseen, joka vastaa omistajaohjauksen tavoitteita yhtiön kasvusta omistajakunnan tarpeita palvellen.

Toiminnallisten tavoitteiden osalta kotimaisten raaka-aineiden käyttö ja palvelutuotannon laatu toteutuivat tavoitteiden mukaisesti, mutta asiakastyytyväisyyden mittaamista ei toteutettu raportointivuonna, mikä heikentää tavoiteohjauksen arvioitavuutta. Riskinä tuloskortissa korostuu in-house-asemaan liittyvä sääntely- ja hankintalain muutosriski, joka toteutuessaan voi olennaisesti heikentää yhtiön toimintaedellytyksiä.

Tarkastuslautakunta kysyy, miten yhtiö on varautunut tulevaan hankintalain muutoksesta aiheutuvaan riskiin?

5.5.2 Sastamalan Vuokratalot Oy

Sastamalan Vuokratalot Oy:lle asetetut tavoitteet painottuivat taloudelliseen tasapainoon, käyttöasteeseen sekä toimintaan ilman kaupungin taloudellista tukea. Näiden tavoitteiden toteutuminen jäi vuonna 2025 selvästi puutteelliseksi. Tuloskortin mukaan yhtiön tilikauden tulos oli

merkittävästi alijäämäinen ja jäi budjetoidusta. Myös käyttöaste toteutui 84 % tasolla ja jäi selvästi alle tavoitetason, mikä heikensi vuokratuottoja ja kannattavuutta.

Tuloskortissa todetaan, että heikkoa tulosta selittivät muun muassa rakennusten purkamiseen liittyvät kustannukset sekä vuokra-asuntokysynnän heikkeneminen. Lainanhoitokyvyn todetaan säilyneen hallittuna, mutta taloudelliset riskit ovat edelleen huomattavat erityisesti korjausvelan, käyttöasteen ja vuokrakannan rakenteen vuoksi. Kokonaisuutena yhtiön tavoitteet eivät toteutuneet, ja tuloskortti osoittaa selkeän tarpeen rakenteellisille ja strategisille toimenpiteille kannattavuuden palauttamiseksi.

Tarkastuslautakunta kysyy, onko yhtiön vuokrataso kilpailukykyinen?

5.5.3 Kiinteistö Oy Sastamalan Palvelukiinteistöt (ent. Hopunkallio)

Kiinteistö Oy Sastamalan Palvelukiinteistöille asetetut tavoitteet koskivat vakaata taloudellista toimintaa, lainanhoitokyvyn turvaamista sekä toimimista ilman kaupungin suoraa taloudellista tukea. Vuoden 2025 tuloskortin mukaan yhtiö saavutti taloudelliset tavoitteensa. Tilikauden tulos oli positiivinen ja lainanhoito tapahtui suunnitelmien mukaisesti.

Toiminnallisesti yhtiön tilanne muuttuu olennaisesti vasta vuoden 2026 alusta hyvinvointialueelle vuokrattujen kiinteistöjen siirron myötä, mutta jo tilinpäätösvuonna tunnistetaan merkittävä strateginen riski, koska Pirkanmaan hyvinvointialueen palveluverkkopäätökset voivat heikentää tilojen käyttöastetta tulevina vuosina. Tällä hetkellä yhtiöllä on pitkä vuokrasopimus Pirhan kanssa, mutta tilanne voi muuttua tulevaisuudessa. Vuonna 2025 asetetut tavoitteet kuitenkin toteutuivat, ja yhtiön toiminta on tuloskortin perusteella ollut hallittua ja suunnitelmallista.

Miten yhtiö varautuu Pirkanmaan hyvinvointialueen palveluverkkomuutoksiin?

5.5.4 Sastamalan Lämpö Oy

Sastamalan Lämpö Oy:n tavoitteet painottuivat asiakasmäärien säilyttämiseen, hinnoittelun kilpailukykyyn sekä taloudelliseen kannattavuuteen. Tuloskortin mukaan yhtiö saavutti pääosan tavoitteistaan. Asiakasmäärä säilyi vakaana ja tilikauden tulos oli positiivinen.

Hinnoittelun osalta yhtiön kaukolämmön hinta ylitti valtakunnallisen keskihinnan, mikä merkitsee osittaista poikkeamaa tavoitteesta. Taloudellinen tulos oli kuitenkin hyvä, ja toimintaa tukivat ostoenergian hintakehityksen tasaantuminen. Tuloskortissa tunnistetaan keskeisiksi riskeiksi energiamarkkinoiden hintavaihtelut, kilpailu vaihtoehtoisten lämmitysmuotojen kanssa sekä henkilöriippuvuus.

Tarkastuslautakunta arvioi, että Servi ja Sastamalan Lämpö Oy suoriutuivat pääosin tavoitteiden mukaisesti, Kiinteistö Oy Sastamalan Palvelukiinteistöt saavutti asetetut

tavoitteet vakaasti, kun taas Sastamalan Vuokratalot Oy jäi selvästi tavoitteistaan. Kokonaisuutena tuloskortit korostavat konserniohjauksen merkitystä erityisesti heikommin menestyvien yhtiöiden osalta sekä sääntely- ja toimintaympäristöriskien ennakoivaa huomioimista jatkossa. Tarkastuslautakunta kysyy, miten omistajaohjauksen vaikuttavuus tytäryhtiöissä varmistetaan jatkossa?

6 Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Sastamalan kaupungin hyvinvointityötä vuosina 2021–2024 on toteutettu poikkeuksellisen haastavassa toimintaympäristössä, jota ovat leimanneet Covid-19-pandemian vaikutukset, hyvinvointialueuudistus sekä väestö- ja talouskehityksen muutokset. Näistä lähtökohdista huolimatta kaupungissa on pystytty turvaamaan hyvinvointityön perusrakenteet ja kehittämään niitä erityisesti valtuustokauden loppupuolella.

Hyvinvointityön strateginen asema vahvistui vuonna 2024 toteutetun uudelleenorganisoinnin myötä. Poikkihallinnollisten rakenteiden selkeytyminen ja elinympäristöön, osallisuuteen sekä ennaltaehkäisevään työhön painottuva lähestymistapa luovat aiempaa paremmat edellytykset kytkeä hyvinvointityö osaksi kaupungin strategista ja taloudellista ohjausta tulevalla valtuustokaudella.

Talouden ja hyvinvointityön välinen yhteys on ollut tunnistettavissa muun muassa osallistuvan budjetoinnin määrärahoissa, HYTE-kertoimen käyttöönotossa sekä ennaltaehkäiseviin toimiin kohdennetuissa panostuksissa. Vaikka hyvinvointityön taloudelliset vaikutukset realisoituvat pääosin pitkällä aikavälillä, tarkastelukaudella havaittavissa on ollut myös myönteistä kehitystä, kuten lasten fyysisen toimintakyvyn paraneminen, koulutuksen ulkopuolelle jääneiden nuorten osuuden lasku sekä ikääntyneiden kaatumistapaturmien väheneminen.

Samalla hyvinvointikertomus osoittaa, että osa asetetuista tavoitteista on ollut laajoja ja vaikeasti mitattavia, mikä on heikentänyt hyvinvointityön vaikuttavuuden systemaattista arviointia. Tulevalla valtuustokaudella korostuu tarve realistisemmalle tavoiteasettelulle, paremmille indikaattoreille sekä talouden ja hyvinvoinnin välisen yhteyden entistä selkeämmälle seurannalle.

Tarkastuslautakunta arvioi, että kaupunki on kyennyt säilyttämään hyvinvointityön toimintaedellytykset ja viemään sitä oikeansuuntaisesti eteenpäin tilanteessa, jossa toimintaympäristön muutokset ovat olleet merkittäviä.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (HYTE) osuus on osa kuntien peruspalvelujen valtionosuutta ja perustuu HYTE-kertoimeen, jolla valtio kannustaa kuntia vaikuttavaan ja pitkäjänteiseen hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyöhön sote-uudistuksen jälkeen. HYTE-kerroin muodostuu THL:n määrittelemistä prosessi- ja tulosindikaattoreista, joista prosessi-indikaattorit mittaavat kunnan johtamista, rakenteita ja toimintamalleja erityisesti kuntajohdon, perusopetuksen, liikunnan ja kulttuurin osalta, ja tulosindikaattorit väestön hyvinvoinnissa ja terveydessä tapahtunutta kehitystä.

Arvioinnin kannalta keskeistä on, että prosessi-indikaattorit kuvaavat kunnan kykyä suunnitelmalliseen ja poikkihallinnolliseen hyvinvointijohtamiseen sekä hyvinvointitavoitteiden kytkentää talous- ja toimintaohjaukseen. Puutteet näissä rakenteissa heikentävät edellytyksiä vaikuttavaan ennaltaehkäisevään työhön ja muodostavat riskin paitsi väestön hyvinvoinnin kehittymiselle myös kunnan valtionosuusrahoituksen tasolle tulevina vuosina

Kuntia hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen velvoittavat kuntalaki (410/2015), jonka 1 §:n 2 mom. perusteella "Kunta edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestävällä tavalla". Kuntien hyte-tehtäviä on täsmennetty myös suhteessa hyvinvointialueisiin 1.1.2023 lukien järjestämislaissa 612/2021. Myös muussa lainsäädännössä on paljon viittauksia hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen (esim. Laki kuntien kulttuuritoiminnasta 166/2019 ja Laki vapaasta sivistystyöstä 632/1998) Hyte-työn tulee olla poikkihallinnollista eli kaikki kunnan toimialat läpäisevää.

Vuoden 2025 tilinpäätöksen mukaan Sastamalan kaupunki on vuonna 2025 edistänyt hyvinvointia ja terveyttä strategiansa *Hyvinvointia asumiseen ja elämiseen* -teeman mukaisesti. Hyvinvointityötä on ohjattu valtuustokausittaisella hyvinvointisuunnitelmalla ja toteutumista on seurattu vuosittaisella hyvinvointikertomuksella. Tilinpäätöksen perusteella hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet ovat pääosin olemassa ja toiminta on ollut suunnitelmallista, mutta tuloksellisuudessa ja vaikuttavuudessa on tunnistettavissa kehittämistarpeita, erityisesti HYTE-kertoimen kehityksen näkökulmasta.

Vuonna 2025 hyvinvoinnin edistämisen painopisteet olivat yhteisöllisyyden tukeminen, ikääntyneiden kaatumisten ehkäisy sekä ehkäisevän päihdetyön toimenpiteiden jalkauttaminen. Näitä on viety eteenpäin poikkihallinnollisesti kolmen hyvinvointityöryhmän kautta. Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia edistävä perhekeskustoiminta on toiminut verkostomaisesti ja tukenut ennaltaehkäisevää työtä. Lisäksi järjestöjen, hyvinvointialueen ja muiden toimijoiden kanssa tehtyä yhteistyötä on hyödynnetty osana hyvinvointityötä.

Kaupungin asukkaiden osallisuutta on pyritty vahvistamaan muun muassa osallistuvan budjetoinnin keinoin. Vuonna 2025 osallistuvan budjetoinnin teemana oli yhteisöllisyyden lisääminen, ja tähän on varattu talousarviossa 30 000 euron määräraha. Digitaalinen asukasraati otettiin käyttöön vuoden aikana, mutta osallisuutta kuvaavana mittarina käytetty äänestysaktiivisuus jäi kuntavaaleissa 2025 54,2 prosenttiin, mikä alitti asetetun tavoitetason. Tämä heikentää osallisuustavoitteen kokonaisarviota ja viittaa tarpeeseen vahvistaa kuntalaisten osallistumiskanavia.

HYTE-kertoimen osalta vuodelle 2025 asetettuna tavoitteena oli, että kerroin säilyy vähintään ennallaan. Tilinpäätöksen mukaan Sastamalan HYTE-kertoimen keskiarvo oli vuonna 2025 65, kun se vuonna 2024 oli 63. Vaikka taso nousi edellisvuodesta, se jäi selvästi alle kaupungin aiemman tavoitetason (vuoden 2023 arvo 70), minkä vuoksi tavoite arvioitiin toteutumattomaksi. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet ja raportointi eivät siis vielä riitä tuottamaan tavoiteltua tulosta suhteessa valtakunnalliseen mittaristoon.

HYTE-tavoitteiden toteutumisen kannalta keskeistä on, että kaupungin toiminnassa painottuu edelleen vahvasti prosessien ja rakenteiden kehittäminen, mutta tulosindikaattoreihin vaikuttavien pitkäjänteisten toimenpiteiden vaikutus näkyy viiveellä. Tilinpäätös osoittaa, että hyvinvointityö on sisällöllisesti laaja-alaista ja strategisesti tunnistettua, mutta riskinä on, että HYTE-työn vaikuttavuus jää hajanaiseksi, ellei tavoitteiden seurantaa, tiedolla johtamista ja toimenpiteiden priorisointia vahvisteta. Tarkastuslautakunnan näkökulmasta keskeinen kehittämiskohde on HYTE-työn entistä selkeämpi kytkentä strategiseen ohjaukseen, talousarviotavoitteisiin ja mittaripohjaiseen arviointiin, jotta hyvinvoinnin edistämisen vaikutukset näkyvät johdonmukaisemmin myös HYTE-kertoimen kehityksessä.

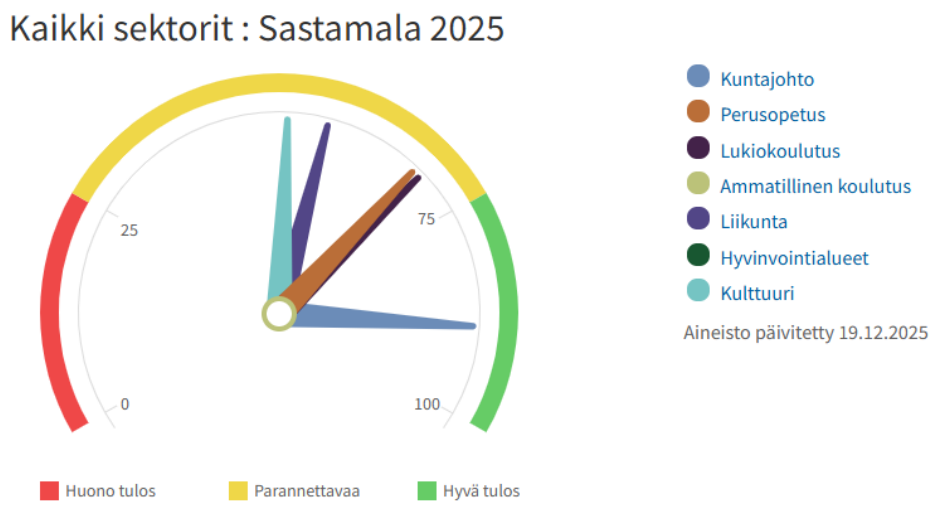

Kuvio 9. Sastamalan kaikkien sektoreiden tulokset TEAviisarin mukaan (lähde: teaviisari.fi).

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen ylläpitämän Teaviisari.fi -sivuston mukaan Sastamalan parhaimmat pisteet indikaattoreissa tulivat kuntajohdon sektorilta. Huonoimmat pisteet tulivat puolestaan kulttuurin osalta (Kuvio 9 ja Taulukko 4).

Pisteet	Sastamala	Pirkanmaan hyvinvointialue	Koko maa
Kaikki sektorit	68	74	72
Kuntajohto	89	86	87
Perusopetus	68	68	64
Lukiokoulutus	69	76	69
Ammatillinen koulutus	..	68	66
Liikunta	56	65	69
Hyvinvointialueet	..	69	59
Kulttuuri	51	82	77

Taulukko 4. Sastamalan Hyte -indikaattoreiden toteuma verrattuna Pirkanmaan ja hyvinvointialueeseen ja koko maahan (lähde: teaviisari.fi).

Vertailtaessa Sastamalan indikaattoreiden tuloksia Pirkanmaahan ja sekä koko maahan, voidaan todeta, että Sastamalan kaikkien sektoreiden toteuma on molempiin vertailuryhmään heikompi (Taulukko 4).

Tarkempi Kulttuuri-indikaattorin tarkastelu osoittaa, että indikaattorin sisäisen jakauman tuloksista kohta "muut ydintoiminnat", on toteutunut selvästi heikommin Pirkanmaan hyvinvointialueeseen ja koko maahan verrattuna (Taulukko 5).

← Pisteet	Sastamala	Pirkanmaan hyvinvointialue	Koko maa
Muut ydintoiminnat	22	93	88
Kulttuuritoimintaa ryhmille	0	93	92
Päätösten vaikutusten ennakkoarviointi	0	89	83
Kulttuurikasvatusta edistävät toimenpiteet	67	97	94

Taulukko 5. Sastamalan kulttuuri-indikaattorin osan "muut ydintoiminnat" toteuma verrattuna Pirkanmaan ja hyvinvointialueeseen ja koko maahan (lähde: teaviisari.fi).

Teaviisarin mukaan Sastamalan kunta ei ole ottanut huomioon kulttuuritoimintaa järjestäessään työttömiä, opiskelun tai työelämän ulkopuolella olevia nuoria, laitoksissa asuvia, paljon sote -palveluita käyttäviä ikäihmisiä, eikä maahanmuuttajataustaisia. Lisäksi teaviisarin mukaan kaupungin kulttuurin edistämisestä vastaavat viranhaltijat tai kulttuurin asiantuntijat eivät ole osallistuneet vuonna 2024 valmisteilla olevien päätösten vaikutusten ennakkoarviointiin. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan kulttuuriin liittyvien indikaattoreiden kysely on tehty kuntiin vuonna 2025. Huomioitavaa on, että vaikka kaupunki olisi tehnyt mahdollisia korjaustoimenpiteistä kyseisten indikaattoreiden osalta, ne eivät tule heti näkymään indikaattoreissa THL:n indikaattoreiden tietojenkeräyssyklien takia.

Miten kaupungin viranhaltijoiden kesken on jaettu THL:n tiedonkeruun vastuuta ja varmistettu, että tiedonkeruisiin vastataan ajallaan?

7 Henkilöstö

Vuoden 2025 henkilöstökertomuksen mukaan vuotta 2025 leimasivat Sastamalan kaupungin henkilöstön näkökulmasta merkittävät rakenteelliset muutokset, jotka lisäsivät organisaation henkilöstömäärää. Kasvu oli luonteeltaan rakenteellista eikä perustoiminnan resurssilisäystä. Vuoden lopussa kaupungin palveluksessa oli 921 henkilöä, kun vuotta aiemmin vastaava määrä oli 882, eli henkilöstö lisääntyi +39 henkilöllä. Vakinaisen henkilöstön määrä kasvoi erityisen voimakkaasti, 694 henkilöstä 754 henkilöön (+60).

Kasvun keskeinen selittäjä on TE-palveluiden siirtyminen valtiolta kunnille 1.1.2025, jonka seurauksena Sastamalan kaupungille siirtyi liikkeenluovutuksella yhteensä 78 vakinaista työntekijää (lomituspalvelut 49 ja työllisyyspalvelut 29). Osa tästä henkilöstöstä (10 henkilöä) siirtyi saman vuoden aikana edelleen sopimuskuntiin jatkoliikkeenluovutuksella ja 7 palvelussuhdetta päättyi muista syistä, mutta tästä huolimatta nettovaikutus kaupungin henkilöstömäärään jäi selvästi positiiviseksi. Henkilöstömäärän kasvu ei siis johdu palvelutason tietoisesta vahvistamisesta muilla toimialoilla, vaan lainsäädännöllisesti määräytyneistä tehtäväsiirroista ja vastuukuntamallin laajenemisesta. Samalla kaupungin rooli seudullisena palveluntuottajana vahvistui selvästi.

Tytäryhtiöissä työskenteli vuoden lopussa 189 henkilöä, joista valtaosa oli vakituisia (93 %). Konserniyhtiöiden henkilöstökehitys oli vakaampaa, eikä siihen sisältynyt vastaavanlaisia rakenteellisia hyppäyksiä kuin emokaupungissa.

Kaupungin henkilöstömenot olivat vuonna 2025 noin 51,0 miljoonaa euroa. Henkilöstökustannusten kasvua selittivät erityisesti palkkaratkaisut ja tasopalkkajärjestelmän käyttöönotto, jonka pysyvä kustannusvaikutus on hieman yli 0,1 miljoonaa euroa vuositasolla. Tässä kokonaisuudessa sairauspoissaolot muodostavat edelleen merkittävän taloudellisen ja toiminnallisen riskitekijän erityisesti niillä toimialoilla, joilla henkilöstömenojen osuus toimintamenoista on korkea.

Sairauspoissaoloja kertyi vuonna 2025 yhteensä 15 040 kalenteripäivää, mikä on 0,9 prosenttia vähemmän kuin edellisenä vuonna. Sairauspoissaolot olivat keskimäärin 16,3 kalenteripäivää työntekijää kohden ja 17,0 päivää henkilötyövuotta kohden, ja sairauspoissaoloprosentti oli 6,2. Kokonaiskehitys on lievästi myönteinen, mikä viittaa siihen, että kaupungin työkyvyn tukemiseen ja esihenkilötyöhön kohdistuneet toimenpiteet ovat olleet osin vaikuttavia. Tarkempi toimialakohtainen tarkastelu osoittaa, että sairauspoissaolot kasautuvat voimakkaasti tietyille toimialoille.

Sastamalan kaupungin sairauspoissaolopäivistä 57 % kertyi sivistystoimesta, missä työskentelee 65 % henkilöstöstä. Suurimpana toimialana sekä kuormittavana ja sijaistamista vaativana toimialana työhyvinvointiin sivistyspalveluissa on syytä kiinnittää huomiota. Vastaavasti tapaturmapoissaoloista

57 % kertyi lomituspalveluista. Lomituspalveluissa myös sairauspoissaolopäivien määrä henkilöä kohti oli huomattavasti suurempi kuin muilla toimialoilla. (27,6 kpv/henkilöstö). Lomituspalvelujen laajeneminen vuonna 2025 kasvattaa riskiä siitä, että sairauspoissaolot ja niistä aiheutuvat sijaiskustannukset muodostuvat pysyväksi rakenteelliseksi ongelmaksi, ellei työkyvyn tukemista kohdenneta selvästi nykyistä vahvemmin juuri tälle toimialalle.

Konsernihallinnossa ja teknisessä toimessa ilman lomitusta ja Sastamalan Vedessä sairauspoissaolot olivat selvästi kaupungin keskiarvoa alhaisemmalla tasolla, ja kehitys oli pääosin vakaa tai laskeva. Tämä viittaa siihen, että ennakoiva johtaminen, työn kuormituksen hallinta ja työkykyä tukevat rakenteet toimivat näillä toimialoilla selvästi paremmin kuin kuormittavimmissa palvelukokonaisuuksissa.

Myönteisenä kehityssuuntana voidaan pitää mielenterveyssyistä johtuvien sairauspoissaolojen merkittävää vähenemistä. Vuonna 2025 mielenterveysperusteiset sairauspoissaolot laskivat noin 14 prosenttia edellisvuoteen verrattuna ja kahden vuoden tarkastelujaksolla vähennys on ollut jo noin 42 prosenttia.

Henkilöstökertomuksen 2025 perusteella työtyytyväisyyttä on arvioitu kaupunkitasoisella organisaatiokulttuurikyselyllä, jonka tulokset olivat kokonaisuutena myönteisiä ja jonka NPS-luku oli +21 asteikolla -100 – +100. Kyselyssä Sastamalan vahvuuksiksi nousivat erityisesti toimiva lähiesihenkilötyö, oman työn arvostus sekä vaikutusmahdollisuudet. Henkilöstökertomuksessa ei kuitenkaan raportoida työtyytyväisyyskyselyn tuloksia toimialoittain, mikä rajoittaa tarkastuslautakunnan mahdollisuuksia arvioida työhyvinvoinnin toteutumista ja riskejä eri palvelualueilla. Toimialakohtaisen seurannan puute korostuu erityisesti kuormittavissa ja rakennemuutoksissa olleissa toiminnoissa, joissa sairauspoissaolot ja työkykyriskit vaihtelevat selvästi.

Tarkastuslautakunta pitää perusteltuna, että työtyytyväisyyttä seurataan jatkossa toimialakohtaisella, vertailukelpoisella kyselyllä, joka tuottaa tietoa johtamis-, kuormitus- ja ohjausriskien arviointiin sekä tukee henkilöstövoimavarojen kestävää johtamista.

8 Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Sastamalan kaupungin sisäinen valvonta ja riskienhallinta on järjestetty kuntalain edellyttämällä tavalla. Vastuut, ohjeistus ja raportointikäytännöt on määritelty hallintosäännössä sekä valtuuston ja kaupunginhallituksen hyväksymissä asiakirjoissa ja kaikilla toimialoilla sekä konserniyhteisöissä laaditaan vuosittain sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan suunnitelmat ja raportit. Kaupunginhallituksen selonteon mukaan tilikaudella ei ole raportoitu merkittäviä poikkeamia ja havaitut yksittäiset epäkohdat on korjattu ilman olennaisia toiminnallisia tai taloudellisia vaikutuksia.

Sisäisen valvonnan vahvuudet painottuvat erityisesti johtamis- ja raportointirakenteisiin. Talouden ja toiminnan seurantaa toteutetaan säännöllisen osavuosiraportoinnin, tilinpäätösraportoinnin ja seurantapalaverien kautta ja vastuuhenkilöillä on käytössään ajantasaisia raportointijärjestelmiä. Ulkoistettujen talous- ja henkilöstöhallinnon palvelujen osalta vastuunjako ja kontrollit on määritelty sopimuksissa ja vastuumatriiseissa ja poikkeamiin puuttumista kuvataan systemaattiseksi. Konsernivalvonnassa tytäryhteisöille asetetut tavoitteet, seurantakäytännöt ja raportointi on kuvattu selkeästi, eikä konsernivalvonnassa ole raportoitu olennaisia puutteita.

Sisäisen valvonnan toteutustasossa on kuitenkin toimialakohtaisia eroja. Valvonnan vaikuttavuutta heikentävät erityisesti dokumentointiin ja järjestelmällisyyteen liittyvät puutteet. Useilla toimialoilla sisäinen valvonta toteutuu muun työn ohessa ilman erikseen kohdennettuja resursseja, mikä rajoittaa valvontatoimenpiteiden systemaattista dokumentointia ja jälkikäteistä todennettavuutta. Tämä näkyy siinä, että useita valvonnan osa-alueita ja kehittämistoimia on raportoitu toteutuneen vain osittain tai jääneen toteutumatta.

Kehittämiskohteet kohdistuvat erityisesti osaamisen varmistamiseen muutostilanteissa, varahenkilöjärjestelyihin sekä tiedon ja vastuiden dokumentointiin. Useissa selonteoissa korostuvat henkilöstöriskit, jotka liittyvät asiantuntijatehtävien henkilöitymiseen, eläköitymiseen sekä perehdytyksen ja tiedon siirron riittävyyteen. Nämä riskit vaikuttavat suoraan toiminnan jatkuvuuteen ja valvonnan ennaltaehkäisevään luonteeseen. Talouden näkökulmasta riskejä aiheuttavat ennakoimattomat ulkoiset muutokset, investointien kustannusarvioihin liittyvä epävarmuus sekä ulkoistettujen palvelujen rajapinnat ja varahenkilöjärjestelyt.

Tietohallintoon ja tietoturvaan liittyvissä arvioissa korostuvat käyttöoikeuksien hallinnan ajantasaisuus, henkilöstön tietosuojaosaamisen vaihtelu sekä digiturvan hallintamallin käytön vakiinnuttaminen. Vaikka ohjeistus ja peruskäytännöt ovat olemassa, kontrollien yhdenmukainen toteuttaminen ja dokumentointi vaihtelevat. Hankinta- ja sopimushallinnassa on tunnistettu puutteita muun muassa hankintaohjeiden päivittämisessä, järjestelmien, kuten esimerkiksi hankintojen hallintajärjestelmän Cloudian hyödyntämisessä, sekä sopimusten ja vakuuksien seurannan yhdenmukaisuudessa.

Toimialakohtaisista arvioista nousee esiin myös se, että kaupunginhallituksen yleisarvio sisäisen valvonnan riittävyydestä on osin myönteisempi kuin joidenkin toimialojen omat arviot. Esimerkiksi sivistystoimessa sisäinen valvonta on arvioitu vain osittain riittäväksi ja kehittämistarpeet kohdistuvat erityisesti johdonmukaiseen toteuttamiseen ja koko kaupunkia koskevien yhteisten käytäntöjen vahvistamiseen. Tämän perusteella, että näkemys sisäisen valvonnan tasosta ei ole yhtenäinen koko organisaatiossa.

Kokonaisuutena arvioiden Sastamalan kaupungin sisäinen valvonta ja riskienhallinta täyttävät rakenteellisesti lakisääteiset vaatimukset ja perustason menettelytavat, mutta niiden vaikuttavuus riippuu edelleen vahvasti käytännön toteutuksesta. Tarkastuslautakunta suosittelee, että jatkokehittämisen painopisteenä huomioidaan valvontatoimenpiteiden systemaattinen

dokumentointi, toimialojen välinen yhdenmukaisuus sekä se, että tunnistetut riskit ja kehittämistoimet kytkeytyvät selkeämmin päätöksentekoon ja seurantaan. Tämä vahvistaisi sisäisen valvonnan ennakoivaa luonnetta ja parantaisi sen arvioitavuutta myös tulevilla tilikausilla.

Millaisilla konkreettisilla toimenpiteillä henkilöstöön liittyviä riskejä, kuten eläköitymistapauksissa tapahtuva hiljaisen tiedon siirto, voidaan toimialoilla minimoida?

9 Allekirjoitukset

Sastamalassa 22. toukokuuta 2026

Sastamalan kaupungin tarkastuslautakunta

Eveliina Asikainen,	Airi Virtanen
puheenjohtaja	jäsen
Vesa Kervinen	Anastasiia Polianetska
jäsen	jäsen
Hannu Suomela	Maire Villo
jäsen	jäsen